

dönemec

aylık edebiyat dergisi

OCAK 1982

50 LİRA

SAYI : 54

Efdal Sevinçli
1981 YILINDA ŞİİR KİTAPLARI

Hidayet Karakuş
1981'DE ŞİİR KONUŞMAK

A. Budak - M. Çağlıkasap - F. Yalçın
ENVER GÖKÇE'Yİ SÖYLEŞMEK

Aydın Yalkut
İZMİR ÇUKURUNDAN

M. Kadri Sümer / Hüseyin Yurttaş
GENÇ ŞİİR
GÜNÜMÜZ ŞİİRİNİ TARTIŞIYOR

EDEBİYATIMIZDA
SEÇME HİKAYELER VE ASIM BEZİRCİ

Şiir
Kemal BAYRAKÇI - Ahmet ÖZER - Şahin CANDIR
Yusuf ALPER - Onur ŞENLİ - Çınar ÇİĞ -
Hüseyin KAYTAN

EDEBİYAT DÜNYAMIZDAN - ÇENGEL

EDEBİYAT DÜNYAMIZDAN

● Ankara Yayın Üretim Kooperatifi AYKO, Kasım ayı içinde yitirdiğimiz, ozan Enver Gökçe'nin bütün şiirlerini bir kitapta toplayarak yayınladı. «**Enver Gökçe'nin Yaşamı ve Bütün Şiirleri**» adlı kitapta, Ozanın tüm şiirlerinin yanısıra, yaşamı ve sanat - şiir anlayışı kendi anlatımıyla yer alıyor.

● Sedat Simavî Vakfı Edebiyat Ödülü'nü «**Yeniden**» adlı son şiir kitabıyla **Edip Cansever** aldı. Jüri, bu ödülü, Cansever'in şiirde yıllardır eskimeyen ustalığına verdiğini gerekçeli kararında açıkladı.

● Aylık Edebiyat Dergisi **YENİ OLGU**, Ocak sayısını «**Şiirin Toplumsallaşması**» konusuna ayırdı. Dergi yöneticileri, diğer sayılarında da aynı konuya yer verileceğini, buna koşut olarak da yazar ve ozanların bu konuya katılımlarını istemekte.

● Çağdaş Gazeteciler Derneği, Dr. Orhan Koloğlu'nun «**Takvim-i Vekayi**» adlı incelemesiyle kitap yayınına başladı. Koloğlu'nun «**Takvim-i Vekayi, Türk Basınında 150 Yıl (1831 - 1981)**» adlı kitabında, Türk basınının 150 yıllık tarihi inceleniyor.

● 1981 Behçet Necatigil Şiir Ödülü,

«**Alacakaranlıktaki Ülke**» adlı eseriyle **Ahmet Erhan'a** verildi. Katılma koşulunun aranmadığı bir değerlendirme sonucu ödüle değer görülen Erhan'ın bu kitabı, Yeni Türkü Şiir Yayınları arasında çıkmıştı.

● Aylık Sanat ve Edebiyat Dergisi **YARIN**, her yıl değişik sanat dallarında sürdürülecek olan «**Yarın Gençlik Ödülleri 82**» adı altında bir yarışma açtı. Bu yılki yarışmalar **Eleştiri ve Karikatür** dallarında. Konu sınırlamasının bulunmadığı ödüllere katılma süresi 1 Mart 1982'ye kadar. Yazışma adresi şöyle: Çankırı Caddesi Yıba Çarşısı Kat: 2 No: 253 Ulus - ANKARA.

● **YAZKO**'nun 1982 Yılı Ödülleri açıklandı. Çeviri Şiir Büyük Ödülü, «**A. Rimbaud'dan Şiirler**» adlı yapıtıyla **Erdoğan Alkan'a**, Şiir Özendirme Ödülü, «**Saklı Kalan**» adlı yapıtıyla **Ahmet Tellî'ye**, Öykü Özendirme Ödülü, «**Hanya Konya**» adlı yapıtıyla **F. Ülke Aren'e**, İnceleme Dallarında «**Sivil Toplum ve Devlet**» (Kuramlar Deneyler Arayışlar) adlı çalışma ile **Kürşat Bumin'e** ve «**Yapısalcılık ve Bir Uygulama**» (Melih Cevdet Anday Tiyatrosu) adlı çalışma ile **Ayşegül Yüksel'e** verildi. Roman, çeviri roman, çeviri öykü ve çeviri inceleme dallarında ise ödüle değer yapıt bulunamadı.

dönemeç

aylık edebiyat dergisi —

Yönetim Yeri: 865 Sok. No. 17/203 Merkez İş Hanı Kemeraltı - İZMİR Tel: 146776 - 254558, Abone ve Yazışma: H. Yurttaş P.K. 41 Konak-İZMİR, Banka Hesap No: T. İş Bankası Kemeraltı Şb. 839, Sayısı 50 Lira, Yıllık abone 500 Lira, Dış ülkeler için: 1.000 Lira. Dağıtım: GEDA/İzmir, Toplum Kitabevi/Ankara.

Kurucuları (1976) : A. Rıza Erten, Hüseyin Yurttaş, M. Kadri Sümer, Ahmet Günbaş
Dizgi ve Baskı : KARINCA Matbaacılık Tel : 13 53 90 - İZMİR

Yıl : 5 Sayı : 54 Ocak 1982

Sahibi : Hatice Yurttaş

Sorumlu Yönetmeni : Halil İbrahim Tufan

1981 YILINDA ŞİİR KİTAPLARI

EFDAL SEVİNÇLİ

Türk yazını, 1981 yılını, «Türkiye’de Roman Yoktur» savsözünün çemberinde yaşadıl Roman üstüne yapılan tartışmalar, sataşmalar (!) dergilerimizi doldurdu. Roman yok diyenler yine de «romanımı zı sürükleyen» üç beş kişinin adını verip ortalıkta görünmenin çarelerini buldular!

Peki şiir ne oldu? Biz de şimdi «şiir yok» deyip işin içinden çıkalım mı? Masamızın üstünde duran şiir kitaplarına bakıp şiirin defterini dürüverelim mi? Doğal olarak bütün bu sorular, romandan şiire yönelişler bizi hemen ‘ucuz’ yargılara varmaktan alıkoyacak ve 1981 yılının şiirini, toplumsal yapımızın değişimine koşut olarak değişen, yeni atılımlara dönük bir şiir birikiminde aramaya yöneltecektir. Toplumsal yapımızda beliren iniş çıkışlar şiirde de kendini doğal olarak belirtirken, usta ozandan genç ozana, genç ozandan tükenen ozana insanımız, ülkemiz şiirdeki yerini alacaktır. Ancak bu yer alışın «yarına kalışı» olgusu söz konusu olduğunda, 1981 yılından güçlü kaç yapıtın adı öne çıkacaktır? Bu soruya pek olumlu yanıt vermek olası değil.. Şiire yeni girenlerin ilk kitaplarının umutlu çırpınışları, gelecek yılların şiiri için birer umut ışığı oluyorsa da, ödülleriyle, adlarıyla 1981 yılı şiiri, bize «kalıcı yapıtları» sunmadı düşüncesindeyiz.

Yazın dergileri karıştırıldığında, şiirle uğraşanların şiirin sorunları üstüne oldukça kafa yordukları gözlenir. Bu durum,

şiirimizin gelişimini sağlayacak bir birikimi oluşturabilmişse, şiir adına sevinebiliriz. Bu sevinci gelecek yıllarda da yaşamak hepimizin isteği.

50 ye yakın şiir yapıtında damgasını taşıyan 1981 yılı. Bu damga içinde gençler çoğunlukta. Bu da, yukarıdaki umuda bağladığımız düşüncelerimizin temel dayanağı. Bu yıl da, hemen her türden şiir anlayışının yansıdığı şiir kitaplarıyla karışımızda duruyor. Ve içten içe şiirde sürüp giden bir kavga, kendini şiir kitaplarında hemen belli ediyor. Özellikle son yıl içinde kimi yazın dergilerinde öne çıkartılan ikinci yeni tutkunlarının şiirinin belirsizliği yanında, yaşamın şiirini, Anadolu insanını, sesini, toplumcu gerçekçi bir yorumla veren, vermeye çalışan usta, genç ozanlarımızın şiirleri, içten içe bir şiir savaşını «yandaşlarıyla» birlikte veriyor.

Şubat - 81 yılın ilk şiir yapıtıyla bizi karşılaştırıyor: «Kitaplar Kitabı». İkinci Yeni Şiirinin günümüzde adı en çok anılan ozanı İlhan Berk’in yapıtı. Ozanın şiirlerinden oluşan bir seçme ve adıyla da insana neredeyse şiirin kutsal kitabı (!) çağrışımını uyandıracak denli kibirli... Karıştırdığım dergilerden belleğimde kalan ilginç bir benzetme var İlhan Berk için; Can Yücel söylemiş, «şiirin evde kalmış kızı». Şiirin öncüsü olduğundan Kutsal Kitaplı Berk. «evde kalmış kız» olmayı 1982 yılında da aday! Çünkü daha «Otlar Kitabı»nın yazımı bitmedi.. Ki-

tabı çıkmadı... Çıkınca şifa niyetine mi-
desi ağrıyanlara salık verebiliriz!

Mart - 81, Can Yücel'in «Şiir Alayı»
nı bizlere sundu. İroninin ozanı Can Yü-
cel'in bütün şiirlerinin bir araya getirildi-
ği, adıyla bütünlenen bir örneklemeyle şi-
ir alayının oluşturulduğu bir yapıt, Şiir
Alayı... Yaşamın acısını, sevincini alaya
almasını bilen, özgün bir ozanın bütünlü-
günü veriyor okuyanlara:

**«Koyunlar keçiler ve koçlar için
Ne kadar bayramsa Kurban Bayramı
Bu barış var ya, bu barış
Cepdekiler için o kadar barış.»**

«Hayatı Karşılayan Şiirler» le daha
çok sevildi İsmail Uyaroğlu'nun şiiri. Yaz
ko Şiir Büyük Ödülünü bu yapıtıyla alan
Uyaroğlu'ndan, «Ömrüm, Bana Bağışlar
Bu Şiiri» duyarlığında şiirler beklemek,
onun ustalığına inanmakla içiçe giren
bir istek:

**«Kumsalı döven denizlerden
Nasıl beyaz ve ince
Köpükler doğarsa, öyle
Beyaz ve vahşi
Vahşi ve ince
Ömrüm, bana bağışla bu şiiri»**

Genç şiirin güçlenen soluklarından
Seyyit Nezir'in «Dağları Öylecene» yapı-
tı Nisan - 81 de yayınlandı. Kitapta yer
alan şiirler ozanın bireyden topluma ge-
çişinin güzel örneklerini sergiliyor. Sevgi-
den toprağa, ağadan aşirete yönelen söz-
cükler, 1970 sonrası şiirimizde bol bol
kullanılan imge sözcüklerinin titiz bir se-
çim içinde kullanıldığını belirliyor:

**«Sevgilim
Hüznünü ve öcünü
Ölünesi bir sır gibi saklayan
Düşmana kavi gözlerin
Çiçekler kadar
Işıltılı ve gülbüz sevincinle**

Öğrendi dilim

**Halkın geleceğini oklayan /
Aşk da.»**

Nisan - 81 ayı, bu yılın şiir yapıt-
larının çoğunlukta olduğu bir aydı: Yeni
Türkü Şiir Yayınları'nın 6 kitabı «Şahin-
ce - Ozan Telli, Tarih Kötüdür - Barış Pir-
hasan, Alacakaranlıktaki Ülke - Ahmet
Erhan, Karda Işıltılar - Turgay Fişekçi.,
Ateşli Kaval - Adnan Özer, Biz Gené Yan-
yana - Suat Vardal» İlk yapıtları dizisi
içinde okura ulaştılar. Yaşar Miraç'ın Ye-
ni Türkü şiir dergisinden gelen ve son
iki yıl içinde öne çıkan, kendini şiirimiz-
de kabul ettiren Ozan Telli'nin, Ahmet
Erhan'ın, Barış Pirhasan'ın yanında Suat
Vardal, Adnan Özer gibi şiir tutkunlarının
da yapıtlarını tanıdık.

Yaşar Miraç'ın «Trabzonlu Delikanlı»
da halk şiirinin olanaklarını kullanarak
kendini kabul ettirmesinden sonra Yaşar
Miraç'ın etkisinde kalan bir grup genç
ozanın halk şiirinden, folklorik yapıdan
yararlanma yoluna girdikleri gözlendi...
Bir an için ilginç gelen bu yol, şiir için,
şiirimiz için bir çıkış yolu değerini bu-
gün de saklasa bile, şiir kuran ve kur-
taranın yalnızca halk şiirine özgü ögele-
rin olmayacağını bilinmesi de, şiirin ko-
runması ve kurtarılması açısından önem-
lidir görüşünderiz. Çok eski bir örnek sa-
yılrsa da türküden, maniden, ölçüden yo-
la çıkarak kurulan Beş Hecceci ozanımızın
şiirinden belleklerde ne kaldığının yanı-
tı sanırım bugün de düşünülmesi gereken
bir sorun olarak karşımızda duruyor...

Yeni Türkü Yayınları içinde kitapla-
rıyla karşımıza çıkan ozanlardan en çok
Ahmet Erhan'ın şiiri ilgi çekti, tartışıldı,
tanıtıldı ve övüldü. Yaşanan olayları, ül-
kesinin bir bireyi olarak algılayan ozan
Erhan, kendine özgü bir içduyarlıkla ve
bu duyarlığın getirdiği bir anlam yoğun-
luğu ile kendini kolayca benimsetti. İm-

geye fazlasıyla bel bağlamadan, güçlü bir gözleme bağlı şiirlerin anlatıma dönük yapısıyla yinelemeye düşmeden söylenen şiirler sundu bize Erhan. 1981 yılının şiir adına en önemli kazançlarından biri olarak gördüğüm «Alacakaranlıktaki Ülke» ozanını büyük bir şiir sorumluluğunun da içine çekiyor. Dileğim ozanın Alacakaranlıktaki Ülke'yi büyükmeye kapılmadan (!) geçmesi:

**«Bugün oturdum ölümü düşündüm
Kirlî, acı bir su gibi yürüdü içimde
Dokunduğum, gördüğüm herşeye
sindi
Ürperdim, korktum ve biraz şaşırıdım
Bugün oturdum ölümü düşündüm
Yağmur altında ya da karanlıkta
Birbaşına kalmış gibi.»**

Ada Yayınları şiir dizisinden Enis Batur'un «Kandil»i de Nisan ayı kitapları arasına giriyor. Kendine özgü olmayı beceri bilen (!) ozanın şiirleri «meseller» üstüne kurulmuş. Ne zaman Batur'un şiirleriyle karşılaşsam, şiirlerini okuyup zevk alanlar ile tanışmayı düşlerim... Sanatın bireysel yapıya olan bağımlılığını kişiliğine ve şiirlerine sıkı sıkıya bağlayan Batur'un kendisinin yazıp kendisinin dinlediği şiirlerini anlayan ararım... Şiiri tanıyamadığıma, felsefeyi bilmediğime, yeni yaratılan (!) şiir akımlarını kavrayamadığıma hayıflanırım!.. Hele hele mitolojiyi bilmeyişime... Gelin hep beraber okuyalım:

**«Alınyazmak, söz. Alımda büyüttüğüm
alkım-lekenin alında büyüttüğün
ize denk düşeceğini düşler misin satır
dağlayan göz?**

**: Bu çağ ki, nereden toplanır
gelir güne ve**

**Tahrip, hep yanlış yazdığım,
okuduğün hurufî töz:**

Altından geçer misin?»

Çağdaş şiirimizi kursa kursa Enis Batur'un «Mesel»lerinin etkisinde kalan ozanlar kuracak dedi bir dost. İnanırım, iman ettim, çünkü ben de biraz «hurufî» yim!..

Mayıs ayı, Trabzonlu bir ozanın, Ahmet Özer'in «Ayrı Beraberlikler» yapıtıyla karşımızda duruyor. Nevzat Üstün Şiir Başarı Ödülünü alan bu yapıt, gelişen, güçlenen toplumcu-gerçekçi şiirin 1970 sonrası öne çıkan bir ozanını bizlere tanıttıyor. Ve İstanbul'da yaşayan, yazınımıza yön veren nice ustalara da örnek bir şiir gözlemine yansıtıyor. Kullandığı sözcüklerin bilincinde, sorumluluğunu bilen bir ozan A. Özen. Toplumcu şiir geleneğimizi sözcükleriyle kucaklarken kendi dilini de yaratmanın rahatlığı içinde konuşma dilinin gücünü şiirinde yansıtıyor:

«Gece

**Sevdalı bir kadın gibi bekledi sabahı
Bir büyük resimde gürleyen ırmak
Yaşamın susturucu çelik perdeleri
gibi**

Ağır ağır

Bir zulmü çekip götürdü.»

Haziran - 81 Yaşar Miraç'ın şiir selini getirdi... Yeni Türkü Şiir Yayınları'nın 7. kitabı olan «Trabzondan çıktım yola» ile foto grafik ofset yayınları'nda çıkan «Çan Deresi Türküleri» ve «İçli Şarkılar» bizi, Yaşar Miraç'ın yerelden, yerel sözcüklerden, biçimlerden gelme özgünlüğü içinde yaşadığına götürdü. Çan Deresi Türküleri, 1974, İçli Şarkılar, kitapta yazılan tarihe göre 1976 yılında yazılmış şiirlerinin toplamından oluşuyor. Özellikle son iki kitap düzenleme ve boyut yönüyle de ülkemizde alışılan şiir kitapları boyut ve düzenlemelerinden oldukça farklı bir yapıdalar. Şiir kitabı düzenini düşününce, aklıma Recaiade Mahmut Ekrem'in oğlu Nijat Ekrem için yazdığı şiirleri

Bugün bile öylesine bir şiir kitabı düzeni tutturamadığımızı düşünüp Miraç'ın kitaplarına da düzenleme yönünden ürkek baktım.

Trabzonlu Delikanlı ile Türk Dil Kurumu 1980 şiir ödülünü alan, beğeni ve ilgi toplayan ozanın şiiri, hemen bütün eleştirmenlerce önlemleri olarak değerlendirilmişti: yerel sözcükleri şiire sokmak, genel dile, şiir diline alıştırmak kolay iş değildi. Bu uygulamayı beceren ozan bekleyen en büyük tehlike, yerel dil konuşan, yerel beğeni içinde kullanılan halk şiir biçimlerini şiirin temel biçimi yapıp tekrara, kolayca kaçmaya sığınan bir ozan olmak ve bir «moda» kalıp unutmak!... Bir an için halk şiirinin şiirsel yapıyla çokça kaynaştığı yinelemeli dizele- rine aldanıp Yaşar Miraç'ın şiiri, bize il- giğin ve sevimli gelebiliyor, yalnız öz- gün bir ozan olma sevdasına kapıldığını, arayışlarındaki «özgünlüklerle» kanıtla- maya kalkışan bir Yaşar Miraç, şiirde yü- zeysellik bir örneği olarak da özgün kalabilir! Bu tehlikenin çanları bizim için çalmıyor düşüncesindeyiz:

«gelin

gelin

gelebilelim

levin

levin

dönebilelib

sevin

sevin

sevinebilelim

bilin

bilin

bilebilelim

bin bir dilden bin bir sözden

deyin

deyin

(İçli Şarkılar - sf. 35)

Şiiri bilen bir ozan olduğuna inan- dığımız Yaşar Miraç'ın şiirinin daha ge- niş bir çalışmada açıklanması, değerlendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Bu gü- ne değin 7 şiir kitabıyla karşımıza çı- kan ozanın şiirindeki «derinliğin» ve «yü- zeysellik» belirlenmesinin ilginç bir ça- lışma olacağını biliyorum...

«Filizkırın Fırtınası» ile ozan Hasan Hüseyin iki ödül aldı bu yıl. Diliyle, dilin- deki savrukluğun tadıyla, kendine, şiiri- ne işlediği sözcükleriyle tanınan bir us- ta H. Hüseyin. Günlük dilin, konuşma di- linin zenginliğinin çok güzel yansıdığı, kendine özgü deyişleri, türküleşen söyle- yişleri, argo sözcükleri, sloganlaşan tanım lamalarıyla sevilen bir ozan şiirimizde H. Hüseyin. Şiirimizin gelişimini çok iyi ta- nımamızın yanında nereden, nasıl yararla- nabileceğini de bilen bir konuşma usta- sı... Halk şiirimizden yararlanmanın yön- temini, şiiri içinde dengeleyen bir şiir işçisi:

«gün doğamadan başladı filizkırın

fırtınası

evler yemen türküsü

sokaklar seferberlik

öyle gariplik ki

öyle bir tedirginlik

yaz başında güz sonrası»

Haziran seli içinde insanı saran, et- kileyen bir Fırtına, Filizkırın!

«Acılara Tutunmak» H. Hüseyin'in Ekim-81 de çıkan ikinci şiir kitabı. Şiir geleneğimiz, şiir kitabı sunuş alışkanlı- ğımız içinde değişik bir başlangıçla ki- tap başlıyor. Aklıma hep Abdülhak Ha- mit geliyor... Şiiri öğretmek için kitap- larına önsöz yazan diğer öncü ozanlar geliyor! Şu günlerde bu önsözlere gerek- sinmemiz fazlasıyla var. bu inançtayım ve H. Hüseyin'in önsözünü severek, do- yarak okudum... Şiir sevdalılarının, genç

ozanların özellikle bu önsözü, «Bir Başka Pencereden»i okumalarını «Acılara Tutunmak»tan önce salık veriyorum. Ozanın emeğine «yürek dolusu selam» biz den olsun...

Meydan sazıyla şiirlerini söyleyen aşıklara benzeyen, yüksek sesle okunan şiirleri «duymak» isteyenlerin Acılara Tutunmak'tan da öğrenecekleri var:

**«kerpiç kerpiç üstüne
bu kerpiğin aslı ne?»
diyen bilge ben miyim
bu toprak o toprak mı
vay benim köleliğim
babalığım dervişliğim yunus'luğum
vay benim»**

«Bir Sevdaya Yürümek», Hakimiyet Sanat gibi güzel bir yazın dergisini Kayseri'de 50 sayı çıkartabilmek gücünü yaratan bir yazın neferinin, Mehmet Çağlıkasap'ın ilk şiir yapıtı. Bir basımevi işçisinin Kayseri ortamından iletmiş duyarlıkları, Behçet Necatigil ustanın şiir dili ve yapısına yakın bir işleyişle duymak istiyorsak Çağlıkasap'ı okumak gereklidir diyorum. Kayseri'de aralarında oluşturdukları dostluğun, güçbirliğinin sonucunu Türk yazınına benimseterek alan Hakimiyet Sanat yürütücülerinin başarılarını yalnızca kutlamanın yetersiz kalacağına inanıyorum. Anlatım yalınlığı içinde bü yüklenmeden, böbürlenmeden konuşan, uysal bir insanın dili var karşımızda:

**«Sarsılır paslı karyola
Sıkışır soluğu
Bir mavi anıyı işler tavana
Oynar bahçede çocukluğu»**

Yaz süreminin boşluğu içinde Ağustos ayını Çağlıkasap'la aşır Necati Cumalı ve Abdülkadir Bulut'un yapıtları ile Eylül-81'e ulaşıyoruz.

«Kızılçullu Yolu»ndan «Yağmurlu Deniz», «Ceylan Ağdı»na ve «Bozkırda Bir Atlı»ya uzanan şiirimizin usta ozanlarından biri Necati Cumalı. Aç Güneş adıyla bütün şiirleri biraraya getirilen Cumalı'nın son kitabı da kendi şiir çizgisinin inatçı bir sürdürücüsü olduğunu belirliyor. Şiirde öykü anlatmayı seven bir anlatıcıyı düşünürüm Cumalı'yı okudukça... Şiir söylerken anlatmayı, çevresiyle kaynaşarak veren ve çoğu kısa dizelere bağlanmış sözcüklerini konuşma diliyle birleştirerek aktaran bir ozanı tanımak «Bozkırda Bir Atlı» için de olası :

**«Tam karların eridiği günlerdi.
Taşan çaylar gördük yol üstü,
Testere sesleri duyduk dağa varınca.
Koruda hizarcıları gördük.»**

1970 sonrası dönemde adını duyuran bir ozan A. Bulut. 1974 yılının en beğenilen genç ozanları arasında yer alan Bulut'un «Acılar Yurdumdur» üçüncü şiir kitabı. Ozansı duyarlılığıyla son yılların tanıklığını şiirine aktaran Bulut, acıyı, sevinci, umudu bu tanıklığıyla kaynaştırmasını biliyor ve şiir içinde imgede boğulmadan geleceği, gelecek güzel günlere olan inancını işliyor:

**«Yetmez bir atımlık öfkeler
Alındaki heyecanı taşırmaya
Kaşlarını çatmaya, göğsünü açmaya
Yetmez bir sıkımlık öfkeler
Omuzlarını yıkma, yüzünü devirme
Tilsimi her an bozulacakmış gibi
Sarmalınız hayatı»**

Ekim-81, M. Cevdet'in «Ölümsüzlük Ardında Gılgamış», «Ayhan Can'ın «Gül Devrimi», A. Budak'ın «Gömleğim Leylâ Desenli», Hilmi Yavuz'un «Yaz Şiirleri» ve Kemal Özer'in «Kimlikleriniz Lütfen» yapıtlarının varlıklarıyla öne çıkıyor.

Şiirimizin yaşlı ozanlarından Melih Cevdet'in yapıtı, adıyla bir yanılsamayı içeriyorsa da, içeriği içindekiler okununca, yapraklar karıştırılınca ortaya çıkıyor. Kitap, Yaz Sonu Şiirleri, Öğle Uykusundan Uyanırken, Çiftlikteki Gece ve Ölümsüzlük Ardında Gılgamış başlıklı bölümlere ayrılmış şiirlerden oluşuyor. Şiir bilgisine, tarih ve felsefe bilgisine kesinlikle güvendiğimiz bu usta ozanın son yapıtı -bizce- okura istenileni vermekten u-

zak bir yapı içinde. Öncelikle Gösteri Dergisi'nin şiir yarışmasına konu olan «Yaz Şiirleri»ni bu usta ozanın şiir yoğunluğu ile birleştirmek pek kolay değil.. Hele düz yazıya geçişin, düzyazının etkisinde kalışının tipik örneği bu şiirler :

**«Dün gece yağmur yağdı kente,
Sonra sabah, güneşte ayıklanmış
Bir kahvede düşünüyorum,
Sen geleceksin ya, dalgınlık
Kopuverdi bir daldan, sallanarak
Geçen bayrak açmış bir bulut,
Sonra ikindi ve akşam, bakarsın,
Uyurken bir daha o yağmur.»**

Düzyazı-şiir ilişkisini görmezlikten gelmek istemiyorum, fakat bu dizeleri yanyana sıralayıp okuyunca da «şiirsel» bir iz kalmayacaksa belleklerimizde ne diye kitaplarımıza alalım, sayfalar dolduralım? Değerli ozan, 27 Kasım 1981 tarihli Cumhuriyet'te Doğan Hızlan'ın kendisiyle yaptığı söyleşide, «Öğle Uykusundan Uyanırken» adlı tek şiirine «düzyazı şiir» demeğe dilim varmıyor diyor. Mensur şiiri deneyen epey ozan var ülkemizde... Bir Halit Ziya'nın şiirlerini düşündüm, bir de M. Cevdet'inkileri... Ne farkı var? Bir çağın değişiminin yansıması mı? Ya da H. Ziya'nın o ağıdalı dili içinde veremediği gözlemler mi? Ne denli «çocuğumuz» gözüyle bakarsak bakalım, sağlıksız içimizden, kitabımızdan atmak zorundayız düşüncesindeyim.. «Düşüncenin şiiri»ni okurken, bu şiiri nasıl okumalı, nereden başlarsak başlayalım şiir, «düşünce şiirini» ne denli ele verecek? Bu sorularla başladım ve şiirinden bir bölümü yeniden okudum:

«Ondokuzuncu yüzyıl Amerika'sının en ünlü hastalığı «altın humması» idi. Şu bölgede altın varmış denildi mi, halk deliye dönüyordu. Şarlo'nun «Altına hücum» filmi, mezar taşıdır. Eski ustalar acıyı çok iyi bilirlerdi.»

Evet, sevgili M. Cevdet usta da şiirin acısını iyi bilir. Bu şiiri nasıl okuyalım? Nasıl anlatalım?

Gilgamiş destanının anlatımında Anday'ın bir işçilik içinde olduğunu kolayca yakalayabiliyor ve destansı anlatımın dilsel yönünden yararlanılabileceğini, bizde zayıf kalan destansı anlatma yönünden iyi bir örnek olduğunu söylüyoruz bu çalışmanın :

**«Nasıl durup dinlenebilirim, diyordu,
nasıl
Uyuyabilirim, korku kapladı yüreğimi,
Demek ben de böyle olacağım,
kardeşim gibi.»**

«Gömleğim Leyla Desenli» adlı yapıtın ozanı Abdülkadir Budak, Hakimiyet Sanat dergisinin çevresinde çırpınan ve şiirimizde de imgeci anlatımıyla beğeni toplayan bir sanatçı. 1970 sonrası şiirimizde öne çıkan ozan, bireysel duygulanımlarını titiz bir sözcük işçiliğiyle işlemeyi beceren ve şiirini sürekli geliştiren bir yapı içinde görülüyor:

**«-Leylâyı anlat bana
Ey şiir, sesin çığlık
Uyağın vaha
Leylâyı anlat bana
Yeldirmesi aşk oyalı
Etekleri yangın yeri
Kays adlı ağacın dalı»**

Ne zaman Bedreddin'i düşünsem önce kitaplarının kapaklarından tanıdığım yüzü düşer aklıma Yavuz'un ve fetret'i yeşarım, kıyamı görürüm. Ne zaman Doğu Şiirleri'ni elime alsam içimi bir üşüme kaplar, korkarım... Etkisinde kaldığım dilden korkarım...

Sözcüğün işçisi bellediğim bir ozan dır benim için Hilmi Yavuz... Şimdi, elimin altında son yapıtı «Yaz Şiirleri» var... Bu yılın moda şiiri «Yaz Şiirleri»ne o da

katılmış. Ancak, bu kitapta bir başka Yavuz var! Evet, bir şiir işçiliği denemesinin içinde uğraşan bir ozanı tanıyoruz.. Fakat, sesine, diline alışkın olduğun bir ozandan sessiz şiir okumak biraz güç geliyor... Hem de rediflerle «feyyazlı, yazlı», rediflerle çırpınan bir şiirde bir de Necatigil kokusunu duymak... Zor söylüyorum ancak görünen o, şiir bir geridönüş için de mi Yavuz'da? Kitapta beni bağlayan, sözcükleriyle çeken «A. Rıza Ertan'a A-ğıtı» var:

«sen ki acıdan sözcükler
dövdün güllerin örsünde

.....
dilin kılıcı sınıır
kındaki sevdâ sözünde
ölüm gider, gül kalır
halkının yiğit sesinde»

«Gül Devrimi», 1970 TRT Şiir Kitabı Başarı Ödül'ünü kazanan, basımı gecikmiş, son yıllarda sesi pek duyulmayan bir ozanın, Ayhan Can'ın kitabı. Toplumcu düşüncenin şiire iyi aktarılmış, kendi dilini kurabilmiş bir ozanın şiirler toplamı olarak karşımıza çıkıyor Gül Devrimi. 1970 sonrası gelişimini bilemediğimiz bu ozanımızın yapıtını bir umut ışığı olarak okuyorum:

«herşeyi çocuklar gibi seviyor yüreğim
bir kuşun gökyüzünü yavaşça kaçırması
gibi

bir sevgi işçisidir uslanmaz yüreğim
dağların sorumsuz kahramanlığını
ağaçların yapraklı yalnızlığını seviyor
durmadan uslanmaz yüreğimle

konusuyorum»

1981 yılının şiir kitaplarını değerlendiren bu çalışmamda okuduğum son yapıt Kemal Özer'in «Kimlikleriniz Lütfen» oldu. Yazımın önceden hazırlanışı yanında, basımı duyurulan bir çok şiir kitabını zamanında edinemedik. Ayrıca A-

ralık-81 sonlarında yayınlanacak olan şiir yapıtlarını düşünürsek sayısal yönden güçlü bir şiir yılı yaşadık diyebiliriz! Fakat öne çıkan şiir kitapları sorusunu aynı kolaylıkla söyleyemeyeceğimize inanıyorum...

Anılarının şiirleri olarak okumaya başladım K. Özer'in yapıtını. Kitabın sonunda bulunan Notlar da bu izlenimimizi kolaylaştıracak bilgiler veriyor. İki Yönlü Rüzgâr başlıklı şiir, Haliç ozanı Özer'i İstanbul'da dolaştırıyor. Özer'in şiiri, dıştan insanı çarpan bir yapıya sahip değil, içten içe giden, hatta kuru bir anlatımın etkisinde kalışın izlerini de saklamayan fakat etkilemesini okudukça yapan bir şiir diline sahip. Betimlemeyi seven ozan, bunu daha önceki şiirlerinde de çok iyi bir gözlemci oluşunun etkisiyle kanıtlamıştı:

**Kaçışan üveyikleri yakalardım
ürkek bir genç kızın kaşlarında
ter içinde kalırdı saçdipleri,
bir babanın yanında iki oğul
solukları göğüslerinde, dimdik
yakalardım duydukları güveni,»**

Sonsöz Yerine : 1981 yılında şiirselliğiyle öne çıkan kitap sorununu belirlerken öncelikle şiirimizde yine öne sürülen, desteklenen, palazlandırılan «ikinci yeni» olayına, gelişen, güçlenen «genç şiir» adına dikkatleri çekmek isterim. Bu saptandıktan kendini kurtaran şiir, Türk Şiiri içinde sağlıklı bir yola girecek, güçlenecek ve yaşayacaktır. Şiir tarihimiz bu belirlememizin kanıtıdır.

Hasan Hüseyin ustanın Filizkiran Fırnasası ile Acılara Tutunmak yapıtlarının bu yılın en çok beğenilen yapıtları arasında yer alacağına inanıyor, genç şiir adına Ahmet Erhan'ın Alacakaranlıktaki Ülke yapıtını yılın şiir kitabı olarak öneriyorum.

1981'DE ŞİİR KONUŞMAK

HİDAYET KARAKUŞ

Başlangıçta, geçen yılın şiir tartışmalarını içeren bir yazı yazmaktı ereğim. 1981'in izleyebildiğim dergilerini taramaya başladığımda iki önemli olguya karşılaştım: Birincisi, roman tartışması gibi geniş bir şiir tartışması yok ortada. İkincisi, 70'li yılların ozanlarının ödüllerdeki başarısı.

Şiir tartışmaları birkaç ozanın dışına taşmıyor. Gerçekte görünürde böyle bu. Özünde ozanlar kendileriyle yapılan söyleşilerde olsun, yazdıkları yazılarla olsun herhangi bir ad'a göndermede bulunmasalar da şiiri bir başlarına tartışmaya devam etmişler. Etmişler diyorum, çünkü bütün bir yıl parça parça izlediğimiz yazılar, söyleşiler peş peşe okununca görülüyor bu.

Ozanların gerek bir başlarına, gerek bir tartışmanın içine doğrudan girerek olsun belirttikleri konular, deşeledikleri şiir sorunları açısından bir öbeklendirme yapmak, durumu daha iyi açıklayacak. Bu öbeklendirmeyi görünürde tartışmayan, ama özünde tartışıp duran ozanların sözlerini bir arada vermek, hiç olmazsa bir yıl sonu blançosu gibi ortaya koymak ve onları görünürde de tartışır duruma getirmek için yapmakta yarar var. Ola ki 1982, geniş bir şiir tartışmasına tanık olursa, bu tartışmanın kaynağı ya da başlatıcısı olur bu öbeklendirme.

Ozanlarımız açık ya da gizli şu sorunları konuşmuşlar, tartışmışlar 1981'de: **Gelenekten Yararlanma, Çeviri, Şiir Yapı-**

lır - Yaratılır... İkinci Yeni, Sanat ve Bilim, Şiirimizde Gençler, Değişik konular.

1981'de hemen tüm dergiler şiir konusuna büyük ölçüde yer verdiler. Taramamız içine giren **Türk Dili, Sanat Olayı, Gösteri, Yazko Edebiyat, Milliyet, Sanat, Dönemeç** içinde özellikle **Gösteri'nin** şiire daha bir ağırlık verdiğini belirtmek gerek. Hemen tüm sayılarında bir ozanla konuşma ve o ozanın şiirleri yanısıra, **Yaz Şiirleri Konulu** yarışması ve **Şiirimizde Gençler** olgusuna eksikli de olsa yaklaşması ile şiiri her zaman gündemde tutması önemli göründü bize. Milliyet Sanat'ın Şubat 1981 sayısı ile yaptığı, alelacele yapılmış izlenimini veren **Türk Şiirinde Gençler** konusu yanında, **Gösteri'nin** yaptığı daha göz doldurucuydu. Eylül ayından bu yana **Dönemeç'in** de şiire ve sorunlarına ağırlık verdiği gözlemlendi.

İkinci önemli olguya gelince ödül alanların yalnızca ödülleriyle adlarını belirtmek bu olgunun kanıtı olacaktır sanırım: **Akademi Kitabevinin İlk Yapıt Ödülleri'nin** Hüseyin Haydar (büyük ödül), Ahmet Ada (başarı), Ali Cengizkan (başarı), Adnan Azar (başarı) kazandılar. **Necatigil Ödülünü**, Ahmet Erhan aldı. **Nevzat Üstün şiir ödülünü** Hasan Hüseyin alırken, Ahmet Özer başarı ödülünü aldı. **Yazko'da** ise Ahmet Tellî Özendirme ödülünü kazandı. **Gösteri'nin** düzenlediği **Yaz Şiirleri** konulu yarışmada (yarışmaya yaş sınırı konulmasıyla çoğunlukla 70'li yıllarda duyurmaları zorunlu olmuş ozanlar katıldıysa da) Murathan Mungan,

Haydar Ergülen ve Hamdi Topçu ilk üç sırayı aldılar.

Şimdi ozanlarımızın söylediklerinden, yazdıklarından yaptığımız alıntılara geçelim. Umarım Hilmi Yavuz'un dediği gibi «şiir alanında da» geniş bir tartışmanın başlangıcı olur bu yazı.

GELENEKTEN YARARLANMA

Hani şiir geçmişimiz var denir ya; ben pek sanmıyorum. Divan şiirinden payıma zırnık düşmemiştir; halk şiirimiz ise bir türkü tadı bırakır bende. Cumhuriyet döneminde çağdaş şiirimizin eşiği.

Metin ELOĞLU - GÖSTERİ - Kasım 1981

... bizim kuşaktan hiçbir yazar, şair Divan edebiyatını, kendi içindeki bünye farklılıkları bakımından eleştirmiş değil.

Can YÜCEL - GÖSTERİ - Eylül 1981

Divan şiiri geleneğinden yararlanmak, köklü bir Osmanlı kültürünü, Halk şairi geleneğinden yararlanmak ise çoğunlukla sanıldığı gibi «kır kökenli olmayı değil» ama «Halk edebiyatını ve onu yaratan koşulları bilmeyi» gerektirir.

Tuğrul TANYOL - YAZKO EDEBİYAT -

Ağustos 1981

Ben geleneği dile bağlı diye düşünürüm. .... Şiir bir dil sorunsalıdır. Dili bulmadır. Dili bulmak da onunla, gide gele, yıkana yoğrula olur. Ben bir dil simyacısıyım. ... Ama egemenlik hep dildedir. ... Dilin beli gelmişse ben ordayımdır. ...

İlhan BERK - GÖSTERİ - Ağustos 1981

ÇEVİRİ

Şair de kendi dilinde (şiiri yarattığı dilden) başka dilde şair değildir. Çevrilemez demiyorum. Çevrilebilir ama, başka bir şiir olur. Acı bir şey söyleyeceğim ama, söyleyeceğim, başka dile çevrilebilen şiirler kötü şairlerin şiirleridir. Filan şair, başka bir ülkede daha ünlüdür gibi sözler duyarım, bilirim ki, bu şairler ken-

di ülkelerinde üne erişememişlerdir. Belki de düzyazı olduğu için şiirleri başka dile kolayca aktarılabiliyordur.

Mehmed KEMAL - SANAT OLAYI -

Aralık 1981

Şiir başka dile çevrilir mi? Kimisi çevrilir, kimisi çevrilmez. Kimisi bir şeyler yitirir, kimisi bir şeyler kazanır çevrilmekle. Bir Mallarmé'yi hele Türkçeye çevirmenin olanaksız olduğunu söyleyebilirim. Buna karşılık Orhan Veli hiçbir yitirmeyebilir ustalıkla çevrilirse.

Oktay RİFAT - YAZKO EDEBİYAT -

Mart 1981

Çok başarılı nice Türkçe şiiri, başka dillere çevirirken yaşanan tedirginliği bu işe girmemiş olanlara anlatmak olanaksızdır. Batı kültürünün ezmediği, öykünmecî durumuna düşürmediği sanatçı edebiyatımıza umulmadık özgünlükler getirebilirler.

Memet FUAT - Yazko EDEBİYAT -

Haziran 1981

ŞİİR YAPILIR, YARATILIR, SÖYLENİR, KURULUR

Ne yaptığını bilen şair, yaratıcı değil, yapıcı bir kişidir. Şiir önceden tasarlanabiliyorsa, bu, onun exnihilio yaratılan bir nesne değil, yapılan bir nesne olduğunu gösterir. Yapmak eylemi bir tasarımı önceler çünkü. .... Üretimde rastlantının yeri yoktur. Şiirde ürün, yapılan bir nesne ise, bir logosu, bir tasarımı önceler. Şiirin logosu onun tasarımıdır.

Hilmi YAVUZ - GÖSTERİ - Ocak 1981

Bence Hilmi Yavuz, yöntemsel açıdan son derece yanlış bir yerden çıkış yapıyor. Kendi şiirsel tutumunu kuramsal planda meşrulaştırmak istiyor, bunu yaparken de genel olarak Şiir Sanatı adına konuşuyor.

.....

Kimi zaman bir raslantı beklenmedik bir şiirin yazılmasına yol açabilir. Aylar-

ca kafada uğuldayan bir Şiir günün birinde bir saatte ortaya çıkabilir. Bir Şiir takılabilir, yıllarca bir kenarda kalır. Vesaire. Sorun yine «Şiirin hikyesi tekniğinin hikyesi» sorunu. Gerisi işçilik, kaygı, Şairin yeteneği, bilgisi, terbiyesiy-le ilgilidir.

**Erdal ALOVA - YAZKO EDEBİYAT -
Nisan 1981**

«Şiirin Yapımı» başlıklı yazımda belli noktalara dikkat çekmeye uĐraŐıŐıttım. Hilmi Yavuz kanımca yanlış yere çekti sorunu; «yapılmış» ile «yapay» ı karıŐtırıyordu bu Őairimiz yapıta eğilirken. Erdal Alova'nın tepkisi de belki kısa kesilmiŐliĐi nedeniyle, kapalı kaldı. Şairin yapılması, deha genelde de sanatın yapılması sorununu bir tabanda ele almayı denediğim «Hegel ve Sanatın lm» başlıklı bir yazım var.

.....

Bu nedenle; «Şiir yapılın» değil de, «Şiir yapılır da» demek daha uygun olur.

Enis BATUR - GÖSTERİ - Kasım 1981

Siz görünüŐe bakmayın. Bir Şiir «kuru-
turken (doğallıkla başka arkadaşları bile-
mem) nasıl «yoğruluyor» u soruyorsu-
nuz? Yazmanın, yazılmanın... bir öncesi
var ilkin,  yıllık, on yıllık, yirmi yıllık
sorular oluyor kafada sözgelimi; baŐlan-
gıŐ kurgusu daha zihin oralardayken r-
lyor, yapılıyor; kısacası «Şiir zihni» sa-
nırım biraz başka türlü işliyor genelgeçer
akıl yürütmelerden; daha da zeti «kl-
yutmazlık» tır.

Ece AYHAN - TÜRK DİLİ - AĞustos 1981

Bazı Őairlerimizin aksine, ben ne Şiir
«yapıyorum» ne de Şiir «yazıyorum.»
Ben, Şair «söylüyorum».

Şiiri «yapmak» da «yazmak da ger-
ekte içeriğin biçimde diyalektik iliŐkisi-
ni koparıyor.

.....

Dönemeç 54/10

Ya Şiir söylemek? Burada «esas», top-
lumsal - sınıfsal psikolojiden, Şairin bi-
reysel psikolojisine yansımıŐ (psikoloji-
sinde billrlaŐıŐı) duygu, düşünce ve
sorunların, önce imgeleŐmesi, dil aracılı-
Đıyla sonra kelimelere binerek somutlaŐ-
tırılmasıdır.

Attilâ İLHAN - TÜRK DİLİ - AĞustos 1981

İKİNCİ YENİ

İkinci Yeni'ye gelince, elbet o da baş-
taki gibi kalmamış, deĐiŐmiŐtir, ama bir
izgidir o Şiirimizde. Giderek alanını da-
ha da geniŐletmektedir. Bundan kimsenin
kuŐkusu olmamalı. Nazım Hikmet'in koy-
duğu Şiirle hesaplaŐa arpıŐa, yeni su-
larla yıkanarak, yeni boyutlar edinerek
sürüyor.

İlhan BERK - GÖSTERİ - AĞustos 1981

Ustamın adı Hıdır değil! İlhan Berk!...
Günümüzün Şiirinin «yaŐıyla» ustaları a-
rasında gösterilen sayın Berk'e Őiirsever-
ler yabancı değil!... Gislaved Grevinin de
Şiirini yazabilen bu ozanımız 2. yeni diye
adlandırdığımız «Şiir hastalığı» nın yaşa-
tıcılarından olarak tanınıyor.

.....

Efdal SEVİNÇLİ - DÖNEMEÇ - Eylül 1981

..... alana ayrı yoldan ve biraz gecike-
rek girmiŐ de olsa, İkinci Yeni'nin baŐla-
yıŐ ve kuruluşunda olmasa bile boyut-
lanıp güçlenmesinde Oktay Rifat'ın da
payı vardır.

.....

İkinci Yeni, Oktay Rifat'ın da nitelen-
dirdiği gibi, genellikle «düŐünden yok-
sun, tutarsız bir hareket» ti. Hiçbir za-
man tam bir «akım» olamadı. Bilinçli bir
topluluka, belirli bir tarihte, sistemli bir
bildiriyle ortaya çıkmadı. Çeşitli Şair-
lerin bireysel çabalarıyla ucun ucun, ay-
rı ayrı oldu, gitgide ortak bazı özellik-
lere kavuŐtu.

Asım BEZİRCİ - YAZKO EDEBİYAT -

Temmuz 1981

SANAT VE BİLİM

..... bilim ve sanat (şiiir) aynı dünya-
da, aynı nenleri ele alır, ancak sanat,
duygu dili ile, bilim, bilim dili ile yaklaşır
konusuna. İşte bu ilişkileri ile, sanat ve
bilim birbirini bütünleyen, bütün bir dün-
ya kuran, toplumla (insan) doğayı bü-
tünleyen bir özellik gösterirler.

Bedri KARAYAĞMURLAR - DÖNEMEÇ -
Ekim 1981

Sanatla bilimi böylesine yakınlaştıran,
bir bütünün vazgeçilmez iki parçası ol-
malarındır. Tek başlarına var olmazlar. Sa-
dece kuramsal olarak gelişirler. Amaçla-
rında birlik vardır, hedefleri aynıdır. Bir-
birlerini denetlerler. Alanlarının farklı olu-
şu (bilim dış gerçekliğe, sanat iç ger-
çekliğe eğilir) bütünleşmelerini engelle-
mez. Pekiştirir.

Veysel ÇOLAK - DÖNEMEÇ - Aralık 1981

Şairler de ilk bakışta insan gibidir. An-
cak, konu gelip söz denilen büyüü sa-
natın sınırlarına dayandı mı birden deği-
şirler, birer kelâm sihribazı olurlar. Dün-
yayı değiştirmeyi, onu başka bir prizma-
dan görmeyi kanıtlayan güç, ilkin şairler-
de vardır. Belki bilim dünyayı değiştir-
meyi şairlerden sonra bulmuştur.

Mehmed KEMAL - SANAT OLAYI -
Aralık 1981

ŞİİRİMİZDE GENÇLER

Şiirin önce acemiliği geçirilir, sonra
ustalığına varılır sanılırsa da bu doğru
değildir, ozan boyuna acemileşir, usta-
laşmanın karşıtı değildir acemilik, özü-
dür. Ozanın olgunluğu acemiliğin bilinci-
dir olsa olsa.

Melih Cevdet ANDAY - GÖSTERİ -
Aralık 1981

Bugünkü yazın ortamı şiirin kolay ya-
zılmayacağını öğreten koşulların egemen
olduğu bir ortam olmaktan uzaktır. Tam
tersine, yazın dergileri genç şairleri kö-

tü şiir yazmaya özendiriyor gibidirler.
Genç şairlerden yayınlanan örnekler or-
tadadır. Ödüllendirilen örnekler her za-
man iyi sonuç vermiyor. Dergi sorumlu-
larının gençlere gereğince ilgi gösterdik-
lerini sanmıyorum. Eleştirmenlerimiz ne-
dense şiirimize, şiirimizin sorunlarına
yaklaşmıyorlar. Genç yıl, Fethi Naci'nin
başlattığı türden bir tartışmaya şiir ala-
nında da gerek var...

Hilmi YAVUZ - GÖSTERİ - Aralık 1981

Genç Türk şiiri ulusal köklerden kay-
naklanıyor, yöresel renklerle zenginleş-
iyor, geçmişine daha açıklayıcı ama daha
özenli ve ilgili bir gözle yaklaşıyor, yur-
dun ve bireyin yazgısını birbirinden ayır-
madan kavramaya ve yansıtmaya çalışı-
yor, yurdu ve halkı önünde ve bütün bir
insanlık önünde şiirin sorumluluk taşı-
dığına inanıyor, dünya şiirine de daha
açıklayıcı ve özenli bir göz ve daha az
aşşağılık duygusuyla bakıyor.

Ataol BEHRAMOĞLU - GÖSTERİ -
Aralık 1981

Ortak özelliklerin ortaya çıkmasında
ana etken bence genç ozanların yaşam-
la içli dışlı bir şiire yönelmeleri. Çevre-
lerinde ve dünyada olup biten hiçbir şe-
ye sırt çevirmemeleri. Bütün bunların
kendilerinde yarattığı yansımaları sıcağı
sıcağına şiire katmak istemeleri.

Kemal ÖZER - GÖSTERİ - Aralık 1981

Gördüğüm şu: Değerlendirmelerine gü-
venilecek şairlerden gençler için pek
olumlu sözler gelmiyor.

Bizler ortanın üstünde olanla yetinir,
hemen umutlanırsınız. Şairler ise genç ye-
teneklerde hep daha fazlasını aramışlar-
dır. Onun için de değerlendirmeleri ço-
ğunlukla doğru çıkar.

Memet FUAT - GÖSTERİ - Aralık 1981

GENÇLER NE DİYOR

Günümüz şiiri denince bende nedense
niceliksel bir izlenim uyanıyor. Bir bakı-
ma günümüz şiirinin bir kaosu yaşadığı

söylenbilir. Dil beğenileriyle, şiir anlayışlarıyla, nitelik düzeyleriyle seçkinleşen ve özgün emek ürünü şiirler ortaya koyan ve hiç değilse en azından bu yolda olan şairler yanında, bütün özellikleri belli bir ortalamaı çoğaltmaktan öteye gitmeyen birtakım şiirler de aynı ölçüde ilgi görebiliyor.

Tahir ABACI - GÖSTERİ - Aralık 1981

Çağdaş Türk şiiri, özellikle toplumcu gerçekçi genç Türk şiiri, ister doğrudan, ister dolaylı olsun, toplumsal pratiğin yeniden üretimi olmaya devam ediyor.

Ahmet ADA - GÖSTERİ - Aralık 1981

Her yazdığım bir öncekini yüzdeyüz onaylamıyor, yadsımıyor da. Kendi içindeki gelişimi, değişimi köşebaşlarıyla değil, yumuşak kıvrımlarla gerçekleştiriyor. ... Son yıllarda oldukça dışlanan küçük insanî duyarlıkları işliyordu (şiirim. H. K.) Büyük toplumsal temaların aşındırılmasına doğal bir tepki sonucu olarak yapıyordu bunu. Kendisi de büyük temalara yönelmeye başladı.

Abdülkadir BUDAK - GÖSTERİ - Aralık 1981

Biz genç ozanlar, çok işlenmiş olmalarından mı, yoksa içtenlik denen gözleri sulu sıska sevgilizim şimdilik hoşumuza gittiğinden mi nedir, ya es geçiyoruz ya da ne kokar ne bulaşır cinsinden dizelemlerle geçiştirmeye çalışıyoruz ana şiir «tema» larını. Kalıcı olmak istiyorsak bu estetik yükün altına girmeliyiz...

Adnan ÖZER - YAZKO EDEBİYAT - Aralık 1981

Benim de karşılaştığım sorular, yapmak istediğim şeyler var. Buna bir bakıma somutun ukalâlığını, soyutun fiyâkasını bozmak diyeyim. Bunun dil planında yansımasının, genelleksel - yazınsal bir şiire ulaşma. Bunun ancak yazdıklarımıza sahip çıkmak, bir perspektife sahip olmaktan geçeceğin einanıyorum. .... Dünyevi olan hiçbir şey şiirime yabancı

olmayacağı gibi, gerektiğinde her tekniğe başvurulmasından yanayım.

Erdal ALOVA - GÖSTERİ - Aralık 1981

Büyük savlarım yok benim. Ama şiirle uğraşırken göz önünde bulundurduğum bazı noktalar var.

«Yaşamı avucumuza almaktır şiir; onun için de ideolojiktir.» demiştim Yusufçuk'ta.

..... şiir yaşamla bilincin kesiştiği yerdedir her zaman. Çünkü böylelikle konuşmuş yaşamaya seçenek bir yaşam biçimi kültürel, ekonomik, toplumsal ve psikolojik boyutlarıyla önerilmiş olur.

Ali CENGİZKAN - GÖSTERİ - Aralık 1981

Şairlerin değil, şiirlerin gençleri yaşlısı olmalı oysa... bu bağlamda bütün genç olan şiirleri seviyorum.

Ahmet ERHAN - GÖSTERİ - Aralık 1981

Kendi kuşağımı (bunu yaş ve şiir yayınlama yolları olarak söylüyorum) iki ana kişilikte görüyorum. Birincisi toplumcu şiirin bu kuşaktaki sözcüleri, diğeri bireyci ve komopolit şiirin bu kuşaktaki sözcüleri. İkincileri sevmiyorum, diğerini de bilmiyorum.

Yaşar MİRAC - GÖSTERİ - Aralık 1981

Öte yandan aşırı kurgusal şiirlere de ısınamıyorum bir türlü. Kimi ozanlar bilgi/kültür göstermeciliği yapıyorlar. Hemen hemen bütün şiirlerim üç - dört günde yazılmıştır benim. Yanlış anlaşılmasın ozan aklına geleni yazsın demiyorum ben. Gerçeklikle yeni pratik ilişkinin peşindeyim. Salt doğru bir epistemoloji ve ontoloji yeterli değildir önemli sanat ürünleri için.

Lale MÜLDÜR - GÖSTERİ - Aralık 1981

Şiirin hedefleri ekonomik planlar gibi «öngörülebilir mi?» bilmiyorum. O daha çok doğal bir süreçte oluşur bana sorarsanız. .... Salt dil oyunları ile kıvrak zekâ ürünü muziplik ve hınzırlıklarla oluşturulan yazıları şiir saymıyorum ben.

Adnan ÖZER - GÖSTERİ - Aralık 1981

DEĞİŞİK KONULAR

Dikkat edersek, yenileri izlemiş şairler kolay ölmüyorlar. Gelişen, yeni doruklar kazanan dil değerleri, onlar için de ayrı bir basamak, hatta gizil bir güç yaratıyor. Buna karşılık, kendi kuşağından sonraki yapıtlara hiç kulak kabartmamış şairler, olgun yaş sınırına girdikten sonra biraz yozlaşıyorlar. Elbet, onlar çoğunca yeni şairleri değil, yeni öykücüleri, yeni romancıları, yeni düşünürleri de izlemez oluyorlar. Şiirsel coşkuları tıkanıyor. Bakışları köreliyor.

Cemal SÜREYYA - MİLLİYET SANAT -
15 Ekim 1981

Nedir ozansılık? Kısaca, şiirde içten-sizlik neyse ozansılık odur. .... Oysa şiir, evcilleştirmeye yatkın olmayan, en diri, en atılgan tür. Gelgelelim, kentsoylu sınıfın evcilleştiremediği şiiri, ozanların bizzat kendileri evcilleştirdi. .... içeriği boşaltılmış ama çağrışım yükü olan sözcükler şiirin gerekçelerini oluşturdu.

Ahmet ADA - SANAT OLAYI -
Nisan 1981

Biz şiirin düzyazıya yaklaştırılması'na karşı yazı tasarlarken, düzyazılaştıran şiir dilinden söz açmayı ve bunun önüne geçmek için neler yapılabileceğini açıklamayı düşünürken, usta şairler şiirin vardığı yeni aşamalardan habersiz «ben yaptım oldu» düşüncesiyle, düzyazıları şiir diye öne sürmeye başlamışlardı işte!

Hüseyin YURTTAŞ - DÖNEMEÇ -
Haziran 1981

Evet, soruyu bir kez daha soralım: Behçet, Kareler'i niçin yazdı?

Kareler bir poetika kitabıdır. Canlı bir poetika. Şiirin ilkelerini sayıp dökmek ama, şiir sanatının ne olduğu, ne olması gerektiği üzerinde birtakım ipuçları verir.

Salâh BİRSEL - YAZKO EDEBİYAT -
Şubat 1981

Baudlaire bu şiirde (yazının bütünü içine aldığı bir şiirden söz ediyor yazar H.K.) kimi kokuları çocuk tenlerine, flüt seslerine benzetirken (aslında flüt değil obua denilen nefesli çalgı) burun organının algısıyla, el, göz, kulak organının algıları arasındaki uyuşum dayanıyor. O uyuşumu bulup çıkarıyor. Şiirin bu bölümünü yadırgamıyoruz. Kimi kokuların çocuk tenleri gibi taze, çalgı sesleri gibi tatlı, çayırklar gibi yeşil olması bizi şaşırtmıyor. Çeşitli duyular arasındaki bu uyuşuma eşduyum diyor simgeciler.

Oktay RİFAT - YAZKO EDEBİYAT -
Ocak 1981

Kitap gibi konuşup sözlük sözlük do-laştırma bizi Murathan Mungan!

.....
Sanatçı nasıl kök sökmüşse yapıtını oluştururken, izleyici de kök söksün, öyle hazırlap yok. Burası iyi, güzel, ama hep bilmece çözümüyle uğraşacak zamanımız da yok, ne yapalım! Olsa olsa bir sigara içimlik zaman ayırabiliriz böylesi sanatçılara. Çözüldüler çözüldüler; yok çözülmeler, koyverin gitsin! Öyle ya, sırada bekleyenler var bir yığın, işimiz başımızdan aşkın!

Recep SELAHATTİN - YAZKO EDEBİYAT
- Mayıs 1981

Kimsenin doğru dürüst şiir okuduğunu sanmıyorum. Şairlerin bile! Şiirden çok lâfıyla oyalanıyoruz. İşini ciddiye alan az. Eskiler (yeni şiirin öncüleri) tecrübeyle geliştirdikleri kalıplardan hiçbir etkileme gücü olmayan şiirler üretiyorlar: 'seri halinde imalat'. Sanmam ki son beş yılda yazdıklarından, tek bir şiir ezberlenebilmiş olsun! Ezberde kalmayan şiirin çekiver kuyruğunu!

Attilâ İLHAN - GÖSTERİ - Aralık 1981
Şiiri bilenler demeyeceğim ama, şiiri yazarlar şairlerdir.

Mehmed KEMAL - SANAT OLAYI -
Aralık 1981

ENVER GÖKÇE'Yİ SÖYLEŞMEK

Abdülkadir Budak : Hatırlıyor musun Çağlıkasap, haberi Cumhuriyet'te okur okumaz ilkin sana koşmuştum. O sırada da Enver Gökçe'nin mürettep Hasanlarından biriydin. Beklenen gerçekleşti demiştim, bir yanın öldü.

Mehmet Çağlıkasap : Mürettep Hasan şiirinde kendimi bulmuş, «benim de bir yanım hasan» demeden edememişim. Emeğinin savrulup gittiğini görüyordum, benim de derdim kurşun kasalara dökülüyordu, ekmek derdi, geçim derdi derken ağzımın dilimin elimden alındığını görüyordum. Şairin beni tanıyıp tanımadığı konusunda kuşkuya düşmüştüm. Mürettep Hasan bendim sanki. Kimilerinin anasını belleme konusunda birleşiverdik işte.

Fazlı Yalçın : Enver Gökçe'nin yaşadığını bilmek, bunun ayırımına varmak daha da zor geliyordu insana.

Mehmet Çağlıkasap : Halkının yanında değil, içinde olduğunu coşkuyla haykırarak bir ozan, halka ulaşabilme çabası verenlere ya da öyle görünenlere bile duyurmadan gitti özgün değerini.

Ayhan Gülsoy : Öyle diyen, öyle görünen birçok şair daha uygun koşullarda yaşadılar, şiirler ürettiler. Alkışlandılar, yazınsal iktidarın bile gözdesi olabildiler. Niçin? Enver Gökçe kanımca kişiliği şiirini aşmış az sayıda dürüst sanatçılardan biriydi. Ummadan yazdı. Beğenilmek değil o'nun sorunu; ezilen, hor görülen, aşağılanan kalabalığın daha insanca bir yaşam biçimine lâyık olduğunu savunmak, kalemini bu yola adamaktı.

Fazlı Yalçın : Ayhan'ın değerlendirmesine şunu eklemek isterim: Şiir duygu ve düşüncelerinin serpilip ses vermesi için özgün bir araçtı. Toplumcuym diyen İkinci Yeni kırmalarına ders verecek açıklıktaydı. Yalındı, süssüzdü, cesurdu. İyi bir ozan olmayı, toplumculuğu inançla savunmayı değil de üçkâğıtçılığı gerektiren bir yazın alanında adı ön sıralara oturtulamazdı. Nobeller peşinde koşacak denli işi başından aşkın kimi arkadaşları, uçakla cenazesine gelirken yol arkadaşına «çocukluk arkadaşısın, çok iyi bir şair miydi» biçiminde sorular yönelttiğinde «şairliğini kanıtlamasına fırsat vermediler» gibi yanıtlar alacaklardı elbet.

Abdülkadir Budak : Huzurevi bile daha vefalı çıktı dostlarından, arkadaşlarından. Gözyaşartıcı, yürek dağılayıcı yaşam biçimi görmezden gelindi. Hastalıklarıyla, umarsızlıklarıyla, yalnızlığıyla başbaşa bırakıldı sanki. Kurumasına, kavruklaşmasına yol açıldı bir ozanın. Sözü en güzel ve en etkili yerinde kesmek zorunda bırakıldı. Şiirini yeterince geliştiremediyse bunun suçunu yalnızca hastalıklarında, elden ayaktan düşüren kendine özgü sorunlarında mı aramalı? Son yıllarda susmasına, şiirini geliştirmesine engel olanın devlet baskısı değil, sanatçı kesiminin ilgisizliği yol açtı denilemez mi?

Fazlı Yalçın : Daha önce de söylemiştim. Budak. Geçenlerde Hilmi Yavuz da altını çizdi bunun. Yazın diktatörleri ya da yazınsal iktidar denilen bir olgu var ki, yazarı da ozanı da en az siyasal

baskılar denli etkiliyor. O beylerin beğenisini kazanmış olanlar geliyor, etkinle-
şiyor; dışlanan ise kuruyor, solup gidi-
yor. Enver Gökçe siyasal baskılara da uğ-
ramış; hapis yatmış bir ozandı. Ama san-
mıyorum ki içeride, dışarıda olduğu den-
li yıpranmış olsun.

Abdülkadir Budak : Kendi özel koşul-
larını araştırmadan, incelemeyen yazarlar-
ın gelişim çizgilerini saptamada yeterli
sonuçlar alınmayabilir. Bir yazarın yapı-
tını kendi özel yaşam biçiminin de be-
lirlediği unutulmamalıdır. Yapıtın oluşu-
mu yazarının yeteneğine, bakış açısına,
yaratıcı gücüne, toplumsal kuşatmalara
bağlanabileceği gibi bireysel koşullarına,
sorunlarına da bağlanabilir. En azından
önemli bir yan etkidir bu. Enver Gökçe
gibileri düşündükçe, bu saptamanın o-
naylandığını görmek her zaman için ola-
sıdır.

Mehmet Çağlıkasap : Düşünüyorum
da; hastaydı, sağlıksızdı falandı filandı
ama, Babiâli'yi ellerine geçirmiş kimi ar-
kadaşları o'na hapislerden çıkıp geldi-
ğinde bir masanın başına oturtup ekmek
yediremezler miydi? Şiirinin sorunlarını,
işlevini, ozan olarak görevini yeniden
yeniden açıklama, güzel ve yetkin ürün-
ler yayımlama fırsatını arkadaşlarının
desteğiyle bulamaz mıydı? Bedenden ön-
ce yıpranan bir kafanın örneğini mi oluş-
turmalıydı Enver Gökçe gibiler?

Fazlı Yalçın : Türkiye'de roman var
mı, yok mu tartışmasının albenili rüzgâr-
ları içinde bir dalın kırıldığını kim fark-
edebilirdi ki? Türkiye'de Enver Gökçeler
var mı, yok mu; varsa hangi koşullar
içindedirler sorusuna karşılıklar aranma-
dıkça, yanıt verilmedikçe, romanın da
başka yazın türlerinin de yetkinlik dere-
cesi saptanamaz.

Ayhan Gülsoy : Haklısın Hoca. Ya-
zının iç sorunları, yazarın sorunlarından
ayrı tutulamaz. Kanımca bugün yazını-
nın en önemli sorunu bir Dostoyevski, bir
Faulkner, bir Stendhal ya da bir Flaubert
çıkartıp çıkaramamak değildir; tarihsel ge-
lişimleri, toplumsal oluşumları sanatsal
düzeyde yeniden üretmek de değildir.
En büyük eksikliğimiz insana değer ver-
mede ortaya çıkıyor. Bir insanı yazın ya-
pıtından önemli görmediğimiz sürece yaz
dıklarımız hep eksik, güdük, yapay kala-
caktır, içtenliksiz olacaktır. Enver Gökçe
gibi değerlerin özel sorunlarına bile ilgi
duymayı öğrenmeliyiz önce. Gerisi daha
sonra gelir.

Mehmet Çağlıkasap : Şimdiye kadar
konuştuklarımızı anımsıyorum da, bir si-
temler yumağı oluşturduğumuzu görüyo-
rum. Enver Gökçe'den çok, yakınlarının
ilgisizliğinden, toplum olarak, birey ola-
rak eksiklerimizden, utanılası yanlarımız-
dan söz ettik.

Ayhan Gülsoy : Bunda haklıydık ama.
Enver Gökçe'nin şiirini belirleyen koşul-
ların yetersizliği konusunda birleşiyoruz.
Şiirinin ne düzeyde geliştiğini, yerini, ö-
nemini açıklamak bu söyleşinin sınırları-
nı aşacaktır. Bir incelemeyi gerektirecek
tir bu.

Fazlı Yalçın : Onu da yapanlar çıkac-
cak. Hem de ölçüsüzce, ozanın kişiliğini
zedeleyecek boyutlara vardırıra dek ya-
pacaklar. Ölenlerin ardından ağıt yakma-
yı gelenekleştiren bir ulusun insanlarıyız
biz. Bundan da ayrılmaya hiç niyetimiz
yok. Biz de şu anda eleştirdiğimiz, yan-
lış bulduğumuzun bir örneğini vermiyor-
muyuz? Neredeydik daha önce? Kaçımız
bir Remzi İnanç olabildik? Gidip halını
hatırını mı sorduk, eksikliğini gediğini gi-

SELAM OLSUN GÖKÇE BABA

— Enver Gökçe'nin anısına —

KEMAL BAYRAKÇI

yürek telimize değdirince gözlerinin sımsıcaklığını
dört mevsim bahçemizde çiçekler uyanır
suyun akışı kadar severiz şiirini
toprağın uyanışı kadar severiz güvercin uçuşu kadar
araya ölüm girdi, içimizdeki ses kırıgın
en önde yürümektedir direngen ozanlığın.

dudağının ucundan bir damla düşer
girer karanlığın saçlarındaki tomurcuğun yüreğine
tohumu kundağına yatırıp yalnızlığını bitirir
uzanıp kavuşmalardan bir tutam alırız
ay parçası bir gülün yücesinde allanırız
canımıza can olan şiirini nakışlarken yeryüzü kilimine.

başlamış bir halayı mendil düşürmeden sürdüren şiirin
ezgilenir alın terinin ölümsüz işliğinde
yüreklerin duyamadığı sevdaları tattırır
ümide kurban türkülerini yarına taşırız
dünyanın tüm ozanlarıyla aynı sesi paylaşırız
acının gölgesi gül yüzüne indığında.

ceylan peşine takılmış avcı değilsin
ki Gökçe baba
şiirin zalimler önünde eğilsin
insanların terli bağrından püfür püfür geçerek
dost dost ille kavga diye seslenirsin.

dermek için çaba mı verdik?

Abdülkadir Budak : Enver Gökçe öldü, ne söylesek boş. Acılı kuşağın çileli ozanlarının oluşturduğu zincirden özgün bir halka daha koptu. Gerçek olan bu. Bize düşen, geride kalanlara sahip çıkmak, onların kadrini bilmek olmalıdır.

Ayhan Gülsoy : Yüzümüzü kızartan bir gerçeği yinelemekten başka umarımız yok. Ölüm bir kurtuluştur şaire.

Abdülkadir Budak :
Diyelim kanayan bir güldü, düşmüş
Kara toprak denen yere
Ölüm leylimdir Enver'e

izmir çukurundan

AYDIN YALKUT

mandıracılar çoğaldı

Yaşını başını almış koca koca adamlar çıkıp, piringten taş ayıklatacak laflar eder de, dünün çocuklarının dilinde kemik mi var yani? Ne demişti geçenlerde birisi: Efendim, birkaç ödül daha alacakmış da, ondan sonra ödüllere karşı çıkacakmış da, falan filan... Alırsın kardeşim, elbet alırsın, bu ödül furyasında, bir değil, bir kaç kez sıra gelecek herkeşe inşallah. Bizim Çınar bile, muhabbet olsun diye, ayın 'muayyen' günlerinde 'münasip' bir ödül koymayı düşünüyor. Artık, bir ay kısa boylular, öbür ay uzun boylular, diğer aylar da, sarışın, esmer, kumrallar arasında mı yapar yarışmaları bilmem.

Ne diyorduk? Hani herkes kocaman laflar etme sevdasına düştü ya, Aralık 1981 dergilerinin birinde bakın ne denmiş: Nazım'dan, yalnızca seveda ve özlem şiirleri kalmıştır gibi bir şey. Destur birader! Madem ki atış serbest, ben de derim ki: Kuvayı Milliye Destanı, Hamit'ten; Şeyh Bedrettin Destanı, Haşim'den; Memleketimden İnsan Manzaraları da, Recaizade Mahmut Ekrem'den kalmıştır...

Hadi gidin efendim! Parmağının ucunda peynir gören, kendini mandıracı sanmaya başladı.

Bahattin mi ne dedi bu konuda: «Yahu, ben adam tanırım, ki beş ödül almış, değil Nazım'ı, İlhan Berk'i bile yadsımaya yeltenmedi.»

raf - taraf

İsrarlama şiir yazılır mı? Neden yazılması? En azından, olaylar değil mi bize şiiri ismarlayan? Ayrıca, yarışmaların koşullarına baksak, bisürü şey ismarlanmıyor mu? Devrim de, geldi dikildi başıma geçen gün: «Baba, bütün kitapları, dergileri karıştırdım, insan haklarıyla ilgili bitek şiir bulamadım. 10 Aralık'ta, insan haklarıyla ilgili bir şiir okunacak okulda; öğretmenimiz, bana verdi bu görevi. Sen yazsan olmaz mı?»

Olur, olur da Devrim, o, baktığın kitaplardaki, dergilerdeki şiirlerin hemen hepsi insan haklarını savunan şiirler değil mi? (Arada, ot haklarını savunanlar varsa da.) Al, birini oku, demedim artık, Devrim'e. Anladım ki, o içinde İnsan Hakları Evrensel Bildirisindeki lafları sıralayan bir şiir istiyor. Yanımızda ya Bük Yayın, Cahit Çete'den bir kitap bulduk: 'Belirli Günler ve Haftalar.' Bildiriyi bir daha gözden geçirdik. Amma da çok hakkımız varmış ya-hu! Vallahi, sen bana, ağıt yazdıracaksın Devrim...

Sonra, nerden geldiyse aklıma, Yarın Dergisi'nin açtığı karikatür yarışması geldi. Metin Pütmek, ilginç bir konu bulursan haber ver demişti de. Al sana, ilginç sandığım bir konu: Birinci kare; Atom bombası patlamış, insan ve hayvanlardan eser yok, taş üstünde taş kalmamış. İkinci karede; Nötron inmiş gökten, yapılar ayakta, insan ve hayvanlar

toz duman olmuş. Üçüncü kare mi? Biz, o bombaya, Proton diyelim... İnsanoğlu yok olmuş, yapılar ve hayvanlar ayakta!.. İnsan hakları mı? Ne tarafta?

Onur Şenli anlatmıştı: Uyak meraklısı bir arkadaş bir dize döktürüyor. Dize so-nundaki sözcük, 'Tarafta.' «Bak» diyor Şadan Gökovalı, «Şimdi rafa çıkacak.» Ve ikinci dizinin sonunu, arkadaş, 'Rafta' diye bitiriveriyor.

ya bu seyirci gider ya ben

Yanlış anımsamıyorsam, tartışma, aş-ağı yukarı şöyleydi: Bahattin, «Kardeşim, ben bu kitaptan hiçbir şey anlamadım; bu arkadaşın, ya benim anlayamayacağım denli 'derin' bilgisi var ya da...» Öbür arkadaş karşı çıkıyor: «Nasıl olur canım; bikez, Fransa'da yaşamış, öğrenim görmüştür o kitabın yazarı; birşey bilme-se yazar mı? Hem, şimdiden, altı yedi kişi oluştu çevresinde...»

Arkadaş değil; havari... Peki, Aragon da, Attilâ İlhan da Fransa'da yaşadılar, şimdi bize, «Bir ok attım kebab oldu.» gibisinden bilmece mi soruyorlar?

Kitabın adı; 'İblis' li, 'İncil' li bir şey.

Tartışma sürüp giderken, yıllar önce-nin bir yılbaşı gecesindeyim. Şahane bir yılbaşı olacak... Galonlarla şarap almı-şız; fıstık, portakal vesaire... Kemanı Bü-lent'in heyecanı doruk noktada. Nasıl ol-masın, Fuar'da, bir gazinoda, saat dokuz-da programı var. Gazino sahibi, Fuar'da, aylak aylak gezinirken görmüş Bülent'i. «Gel» demiş, «Sena bi yirmi kâğıt vere-yim, yılbaşı gecesi, şöyle yarım saatlik program yap.» «Tamam!» demiş, Bülent. Gazetelerde ilânlar filan 'Ve de Sihirli Ke-man Bülent' diye.

O gece, Bülent, yapma etme demeye zaman buldurtmadan, kaşla göz arasında bir galon şarabı çekip...

Saat on sıralarında süklüm püklüm 'arz-ı endam' etti. «Yahu ne oldu Bü-lent?...» «Sorma azizim, bu halk sanat-tan anlamıyor!.. Sahneye çıktım. Salon tıka basa dolu. Mikrofonta yaklaştım, kemanın yayını çektim, güzeel... Güzel bir sessizlik var. Ama ne olduysa üç beş dakika sonra oldu. Başladı salondan 'Yuuuh!... İn ulan aşağı!...' sesleri gelme-ye. Sanatımı ayaklar altına aldırır mıyım Aydıncığım; kemanımı indirdim, ağır ağır, kulisten bana 'Devam et' gibisinden ba-şını sallayan patrona döndüm: 'Ya bu seyirci gider ya da ben giderim!...' de-dim ki, perde başımın üstüne inmedi de, yıkıldı sanki... Apar topar kulise aldılar beni. Meğer, patron da sanattan anlamı-yormuş ve baş sallayışı, 'Ben sana gös-teririm!...' anlamındaymış...»

Ne yapalım yani; bazı yazıları (şii-rleri de) anlaşılır kılmak için şol okuyucuyu 'tahliye' edip yeni okuyucu mu 'ithal' edelim?...

«çiçek güzellemesi» - «bir sevdaya yürümek»

Kayseri demek, benim için, biraz Erci-yes, biraz istasyon, göğün ucundan ağı-vermiş ışık yüklü bir gemi; Erkilet'tir bi-raz. Sadullah Kutluer'i, Abdülkadir Bu-dak'ı, Ayhan Gülsoy'u, Ahmet Ada'yı unutur muyum hiç.

Karanlığın içindeki kara gölgelerin üs-tüne şimşek gibi dalan Güll... Kız, seni unutur muyum ben?... Ben, seni, yere düşmüş bir ekmekmişsin gibi öpüp başı-ma koyarım.

Y Ü Z L E R

AHMET ÖZER

gözlerinin akı büyümüş solgun
acı sinmiş alınının çatına
ölümlü günleri katmış rengine
sararmış morarmış yüzler.

aynaların yalanla aldattığı
boyaların güç bela kapattığı
gülüşlerin acıyla kesildiği
uzun yolculuklara gömülü yüzler.

gül bahçesi kırağıyla öpüşür
özlemler hep ayrılığa dönüşür
karanlıklar gün güneşle kaçışır
feryatlarla dokunur durur yüzler.

yüzler gergin alımlı
yüzler kırışıkla sıvanmış
yüzler hayatla denenmiş
kaçırılmış maviliklerden yüzler.

Türkülerini yüreğime sürerim Koca
Kayseri... 'Bir sevdaya yürürken', «Nice
sabahlar kalktım / Islak ayaklarımla düş-
tüm yollara / Üşüyen çocuk ellerimle /
Nice potalar yaktım» diyen şiirlerini, yü-
reğime sürerim Mehmet Çağlıkasap.

Zor da olsa, Abdullah Neyzar Kara-
han'ın şiirine yanaşalım biraz da... «Çi-
çek Güzellemesi» nin arka kapağında
öyle denmiş: «... Karahan'ın şiirimizdeki

yeri kendine özgüdür. Buna bir çeşit
'Kan grubu' da diyebiliriz. Onun şiirine
yanaşmak zordur...»

Ama, ben, «Çiçek Güzellemesi» ne ya-
naşabildim: «... Beklenmedik çok şeyler
olabilir / Fidanlar büyüyor / Yapraklar
yetmez kendine / Fidanlardı / Sürgün ve-
ren yaşamaya / Sokaklarda / Parklarda
el ele / Bir çiçek / Bir güvercin / Dağı-
tıyor sislerini ölümün...»

MANŞETLERDEN

ŞAHİN CANDIR

Onursuz yüzlerimize ve utanmaz gözlerimize
Gazetelerden bakıyorlar,
Salt gözleri kalmış yaşayan
Ugandalı çocuklar!.

Dünyada bu kadar ekmek varken,
Bidonlar dolusu yemek varken,
Hergün çöpe atılan bunca ekmekle yemek varken,
Milyarlar varken silaha, savunma bütçelerinde,
Milyarlar varken mumlara, yaş günü pastalarında,
Ve milyarlar varken oyuncak fabrikalarına.

Ugandalı çocuklar
Bütün kaburga kemikleriyle,
Bütün derileriyle kara ve kavrulmuş,
Bütün derileriyle kemiklerine gerilmiş,
Ve utanmadan donsuz gövdelerinden,
Ve utanmadan çı çıplaklığından yoksulluğun
Onursuz yüzlerimize, utanmaz gözlerimize bakıyorlar..

Korkuları gitgide yüzlerinde büyüyor.
Yaşamak hakları varsa en azından,
Yaşamak gözlerinde ancak sürüyor.

En doğal haklarına karşı yasalarda yazılı,
İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne karşı
Ugandalı çocuklar açlıktan ölüyor!...

(Ozanın Dönemeç Yayınları arasında
çıkan «Ağaçlar Kasım Oldu» adlı kitabından)

BU ÖLDÜRMELER ÇAĞINDA NEYİ YAZABİLİR

OZAN

YUSUF ALPER

Bu öldürmeler çağında neyi yazabilir ozan
Kalemimi yüreğine banıp banıp yazacaksa
Kimi koyabilir kandile, kimin fitilini yakar
Bu öldürmeler çağında yüreği yanan bir ozan
Kalemimi yüreğine banıp banıp yazan

Çağ ki çöküntülü suskun, acılarına gömülü
Yarisında yüzyılımın tüm alacaklar alınmış
Şimdi pencerelerde solgun insan yüzü kalmış
Yeniyetme gelinlerin, kocamış ninelerin
Umudunu kimler çalmış, sevincini kimler çalmış
Yarisında yüzyılımın tüm alacaklar alınmış

Durur mu yürek ağrısı bu kapkara gecelerde
Geceler bitmeyi bilmemez, solukları keser durur
Kimsesiz yalnızsa insan, bir kandilce yanmadaysa
Bir sevgili uzaktaysa, umut yoksa yarınlarda
Geceler bitmeyi bilmemez, solukları keser durur

Bu öldürmeler çağının dürülür bir gün defteri
Duyulurken bir çocuğun ilk soluklanışla sesi
Bir parkta papatya büyür açarsa hanımelleri
Bir evde yapayalnızca bitmez güzün geceleri
Bir ozanın yüreğinde kalmaz çağ endişeleri
Duyulurken bir çocuğun ilk soluklanışla sesi

Ozan ki umut büyüten, umutsuzluğu kovandır
Acısını taşıyandır bir parkta geceleyenin
Beşparasız, yapayalnız, ağlayan, sayrı, kimsesiz
Çağının acılarını yarına ulaştırandır
Acısını taşıyandır bir parkta geceleyenin

BULANIK

ONUR ŞENLİ

yüreğim bulanıyor
yanlış mı oynadım sürekli
yoksa yeni yağmurlu
toprak kokusu mu
bulutlar mı yoksa
hep aldattı beni anlamıyorum
yüreğim bulanıyor...

azıcık ateşleniyorsun
hepinizin alınına uzanıyor elim
Hasancığın babası yok
anası amcasına kuma
- öksürme ne olur oğlum -
ve gözleri azalan bir mum sanki
boşluğa ve umuda asılı
- hey gidi buzlu rakı
bir de kürdili hicazkâr faslı -
yüreğim bulanıyor...

caldıran köylerinden
kırgın ve soluk bir nefes
gelip ellerime dolanıyor
ve ben sizlere
yalnız ve mahzun şiirler yazıyorum
biraz tezek
bazen tandır ısısı

çatlamış yanaklarınızda
acımasız bir barut kokusu
dayan bre ölüm ordusu

dayan bre kahraman
yaşa ki anlatasın
o köy kahvelerinde
- kızamık'tan bile kırılmadık
taze doktordan kırıldığımız kadar - diye
yüreğim bulanıyor...

hadi aç gözlerini
koma kendini ite
yem olma kurda - kuşa
çarşaf deliğinden büyüktür dünya
çatlama - kırıla, düşe - kalka, itile - kakıla
bugüne sürüyüp getirdin
ömür denen belâyı
- hangi diskoyu yeğlemeli
ya da hangi tavernayı
yok mirim efendim
dinlemedinizse ayvansaray'da
hüzzam leylâ'yı
yaşıyorum demeyin
ve de fransız kanyağını mutlak deneyin -
yüreğim bulanıyor...

bir de gülmemi durdurabilsem...

BİZE GELEN KİTAPLAR

- **BİR UZUN TÜRKÜ** / Fazlı YALÇIN - öyküler - Aday Kitaplar, 100 sayfa 150 Lira.
- **SAKLI KALAN** / Ahmet TELLİ - şiirler - Yazko Yayınları, 1982 Şiir Özendirme Ödülü, 60 sayfa 60 Lira.
- **BIÇAĞIN UCU** / Attila İLHAN - roman - Bilgi Yayınları, 2. Baskı 480 sayfa 450 Lira.
- **YUMURTADAN ÇIKAN ÖĞRETMEN** / Muzaffer İZGÜ - çocuklar için öyküler - Remzi Kitabevi, 80 sayfa 75 Lira.
- **IŞIK ÜLKESİNDE** / Ülkün TANSEL - çocuk romanı - Remzi Kitabevi, 88 sayfa 60 Lira.
- **KORKULMASIN** / Maksut DOĞAN - şiirler - Kendi yayını, 80 sayfa 60 Lira (P.K. 83 AYDIN).
- **ÇİÇEK GÜZELLEMEŞİ** / A. Neyzar KARAHAN - şiirler - Ozan Yayınları (P.K. 31 Karşıyaka / İZMİR), 32 sayfa 60 Lira.

T Ö R E

ÇINAR ÇİĞ

I

zakkum değil padişah
oturmuş tarihsel yanılığım
geyik külleri üzerinde
vurulmuş ormanların

tutmuş/sarp çıkış koyaklarımı
duruşu yörük rengiyle çingen
bir yolum keser
bir yaşatır umudumu

II

alayaygıda yandım oy
sen/bilirsin kayasuyu
avaz avaz ağılıyamamış kızım
acıdan korkudan
uyanır diye babam

sızar kayasuyu
sızar kalıtıma sevgi
bir nakışlaması kalır
çoşkuyla öfkenin
biner uzay taylarına
doludizgin çocuklar
babası olduğumuz şiirin

III

hadi gel / hiç durmayız
rengini böğürtlenler verir ağızımızın
çakıltaşları biçimler ayaklarımızı
gördüğü yerde donar kalır dolunay
gerçeği aldık mı aramıza
daha hızlı koşarız
daha hızlı
dövmelerden mühürlerden
muska ve çıbanlardan
çivilerle yazılmış yazımızdan
varınca şehrayin mavisine özgürlüğün
gereğince yüklenerek emeği
soluk soluğa sevişiriz
korkma
ilk öpüş töremiz için

NİCE BİR GÖK

HÜSEYİN KAYTAN

Ölüm, en son yetke
Vebalı yıldızıyelleri soğukluğuyla
Bir İskender öfkesiyle iner kördüğüme.
Ölmek
Öpücük sıcaklığında bir ölüm bulmadan,
Kalemi daha ilk dizesinde şiirimizin
Düşürmek...
Yo...
Yooo...
...oooy...
Oy kent yığınaklarında kara bir yontu gibi
Bir yontu gibi mühürlenmiş ağızlarıyla
Yorgun sokak yosmalarının dizlerinde tökezleyen sevgi!
Oy sevgilim...
Şu, yarın gömütlerimizin boyvereceği ova
Nice bir gökle örtülsün istersin?
Kutsal mermerlerinde dünyanın
Titremiş yetkin serçeler başucumuzda
Nice bir türkü söylesin?
Ha!...

GENÇ ŞİİR GÜNÜMÜZ ŞİİRİNİ TARTIŞIYOR

Hazırlayan :

M. KADRİ SÜMER

Son zamanlarda 70'li Yılların ve etki alanının genişleyebilmesi Şiiri ve Ozanları tartışılan bir konuydu. Ancak bulanık ve hastalık- lı ikinci yeni şiire karşı bir onur kavgası veren genç şiirin yaratıcı- ları güçlülüklerini verdikleri özgün ürünlerle kanıtladılar.

1. Konuya bu açıdan bakıldı- ğında günümüz şiirini nasıl yo- rumluyorsunuz?

2. Şiirimizin halka ulaşması

ve etki alanının genişleyebilmesi için sizce neler yapılabilir? Bu ko- nuda görebildiğiniz aksaklıklar nelerdir?

3. Toplumcu Gerçekçi şiir an- layışınız nedir? Kendi şiiriniz hak- kında yorumda bulunabilir misi- niz?

4. Şiirin bilimsel açıdan top- lumsal yapımıza sizce ne gibi et- kileri olabilir?

HÜSEYİN YURTTAŞ'LA SÖYLEŞİ

«Toplumdan, toplumsal sorunlardan kaçan ve İkinci Yeni'nin devamı olan bir şiirin gündeme gelmesinde, içinde bulunduğumuz koşulların büyük payı vardır.»

«Toplumcu - gerçekçi şiir, yaşamsal gerçeklikler kadar değişik boyutları olan bir şiirdir.»

I.

Önce Nazım vardı.

Toplumcu - gerçekçi şiirin muştusunu veren bazı başka öncülere (örneğin Tevfik Fikret'e,) karşın, kuramsal ve yaşamsal gerçeklikleri kaynaştırmadaki bilinçli ustalığı, çağdaş bir biçime şiir geleneğimizin zengin birikimini 'yedirmesi', onu, bu yolun ilk öncüsü kılmıştır. Bu bakımdan o, tektir.

Aynı nedenle de, bozkırda tek başına, tüm yaşam koşullarını zorlayarak varolmuş, varlığını sürdürmüş bir ağaç gibi her yağmurda yıldırımları üstüne çekmiştir...

Onun ortaya çıkışından bugüne dek, ona ve şiirine, şiir anlayışına karşı birtakım şair kümeleri oluşmuş, hatta adları konulabilen (Garip, İkinci Yeni vb.) şiir akımları doğmuştur. Ancak, onun açtığı çığırda yürüyenler de (40 Toplumcuları, 60'lı ve yetmişli yıllardan ozanlar) bu şiir bayrağını yüceltmede amansız bir savaşçılık örneği vermişlerdir. Sonuçta, bu karşıtlığın dönemlere göre bazı değişiklikler gösteren ürünleri şiirimizi be-

lirlemeye devam etmiştir. Bugün de görülen budur.

Burada toplumcu - gerçekçi şiirin ne olup olmadığı üstüne birtakım sözler etmek istemiyorum. Herşeyden önce bir dünyagörüşünün şiiridir «toplumcu - gerçekçi» şiir. Diyalektik maddeci ölçütlere uymayı, bu ölçütleri uygulamayı gerektirir. Birey (insan) /doğa/toplum üçgeninin birbirinin içine geçmiş halkaları andıran karşıtlıkları ve birlikteliklerini estetik düzeyde ele almak ve işlemek demektir.

Toplumcu - gerçekçi şiirin karşısına çıkan şairler ise, -kaç numaralı 'yeni' olurlarsa olsunlar- şiirlerini öteden beri sözcük oyunlarına, biçimsel şaşırtmacalara dayamak zorunda kalmışlardır. Şiir geleneğimizi küçük gördükleri ve Avrupa patentli şiir üretmenin «montajcı» temsilcileri oldukları için, hem Türk şiirine özgü yeni bir ses oluşturmamışlar, hem de buram buram yabancılaşma kokan, kendi toplumundan ve bu toplumun sorunlarından kaçan -en azından bu sorunlara uzak duran- «bulanık ve hastalıklı» şiirler koymuşlardır ortaya. Duruluktan

özellikle kaçınmaları, anlamı ne yapıp edip örtmeleri, gerçekte diyecek birşeyleri olmamasındadır. Bireyin şiirdeki saltıkçı egemenliğinden yana oldukları halde, bireyi de doğru dürüst işleyebilmiş değillerdir. Çünkü birey, doğa ve toplum dışında tek başına ele alınamaz; bunlarla gelişmeleri ve ilişkileri verilmeden bir varlık halini alamaz. Değişiricilikleri (deformasyon) de içeriksizlerini gizleyebilmekte kullandıkları bir cilâdan ya da yaldızdan başka birşey değildir...

Ne yazık ki, bu kez, 1970'li yıllarda bazı İkinci Yeni'ci şairlerin özeleştirici yapıp toplumcu şiirin kapısını vurduklarında olduğu gibi bir kabul görmeleri de olanaklı değildir. Şimdiki, 60'lardan bu yana edinilmiş nice bilginin, nice deneyimin ardından geldikleri için ve toplumcu - gerçekçi şiire bile bile, domuzuna karşı çıktıkları için, artık yarın «tövbe» lerine kimse kulak asmayacaktır. Putlara, doğmalara karşı çıkıyormuş gibi havalar atıp, bir ya da birkaç putun çevresinde dönüp durmaları yetmezmiş gibi, toplumcu - gerçekçi şiire ve ustalarına karşı yadsi-ma, karalama ve kargışlama dolu çılgınlıklar savurmalarındaki küçük burjuva çıkarıcılığını, yaranmacılığını görmemek elde değil. Öyleyse, yüzdeyüz yerli, fakat çağdaş bir şiir dokumaya çalışan ve TSE damgasından övünç duyan bizlerin, bunlara karşın, bağımsızlıkçı/ulusal/özgün/çağdaş ve kopyacı olmayan bu şiir kavgasında toprağımıza kök salmış, dalları göğe ağmış öteki ustalarımızın yanında yöresinde bozkırda boy atması bir görevdir.

«Otlar», ağaçların gölgesinde kalmaya mahkûmdurlar; değil mi?...

2.

Şiirin halka ulaşmasını engelleyen faktörleri bilmekte yarar var öncelikle. Ne ki, onları burada bir bir sergilemem

türlü bakımlardan olanaksız: Yerim dar, yenim dar...

Son, on onbeş yılda şiir okuru sayısının artmış olması, içinde bulunduğu toplumsal, siyasal koşullarına bağlanabilir kimi yönlerden. Hatta, bu dönemde İkinci Yeni'nin etkisini yitirmesi ve toplumcu - gerçekçi şiirin öne çıkması, daha geniş kitlelerce benimsenmesi de aynı değişim yüzündendir. Ancak, bu yine de kolay olmamıştır. İthal malı ve okuru budala yerine koyan, okuyanın zekâsından kuşkulanmasına neden olan o şiirler ve okuru alaya alan, hatta ona söven o şairler zaten yetersiz olan şiir okurunun daha da azalmasına neden olmuştu. Bunlara hiçbir dönemde yasak konmadığından, hep ortalıkta görüldükleri bir gerçektir; okur da günümüz şiirinde en azından bir dönem için sırf bunlar ve böyle şiirler var sanmış, şiirden daha da uzaklaşmıştır. Okurla şiir bağıını güçlendirmede bazı kazanımlar elde edilmişken, bu kez yeniden bir yeni dalgayla sarsılıyoruz. Sanırım, şiir yine okur yitirecektir. Açın 1981 yılı dergilerini, ne zırvalar -hem de tekrar tekrar- yayınlanmış şiir diye; görün!

Toplumdan, toplumsal sorunlardan kaçın ve İkinci Yeni'nin devamı olan bir şiirin gündeme gelmesinde içinde bulunduğumuz koşulların büyük payı vardır. Bu nedenle, o tür şiirin yolcuları, kötü bir güncellik örneği vermektedirler. Bir iki yıl sonra okurun yine şiire ilgisizleşmesine neden olabilirler. Bu kez, biz toplumcu gerçekçi ozanlar (en yaşlısından en gencine kadar) bunların ne olup olmadıklarını sergileyebilir ve sıkı bir savaşımla verebilirsek, onları etkisiz duruma getirmekte fazlaca zorlanmayız sanıyorum. Yani, gayret dayıya düşüyor!... Eh, arkadaşlarımızın şu 1981 yılında kazandıkları başarılar, yayınladıkları şiirler, yazılar ve kitaplar da gösteriyor ki, ar-

kalarında kimler olursa olsun, bu tuzuku- ru, karnı tok sırtı pek çukolata çocukla- rının miyimintı şiirleri, toplumcu - ger- çekçi şiir karşısında, geçmiş dönemlerde olduğu gibi bir kez daha -belki de son kez- yenilgiye uğrayacaktır.

İşlevi olmayan şiiri, kim, n'eylesin? Yani, şiirin halka ulaşması için, halkın kendisini bulacağı şiirlerle ona gitmeli- yiz. Onun, söylemek isteyip de söyleye- mediklerini, yazmak isteyip de yazama- dıklarını duygusal ve düşünsel bir bütün halinde en güzel biçimiyle ona sunmak, **şiiri onun kılmak** demektir. Yapacağımız bu olmalıdır öncelikle. Şunu da unutmam- mak gerekir ki, halkın kültürel ve ekono- mik nitelikleri açısından şiiri erar duruma gelmesi de önkoşullar arasındadır. İlk- okulu dışardan bitirmiş, ehliyetini o kar- gaşa döneminin dolap ve dümenleriyle bilmem nereden rüşvetle almış şoförlerin arabest müzik dinlemesindeki sığığın ne- denini kavramamız da, şiir okurunu art- tırmadaki engelleri aşmamıza yardımcı olur kanısındayım...

Sonra bir sürü bilinen şey: Yayın, da- ğıtım, tanıtım, pazarlama, sergileme ola- naklarının birkaç kat birden atılması. Etkin iletişim araçlarında (TV, radyo, günlük gazeteler, vb.) şiirin, has şiirin ne olduğunu kavratan, onu sevdiiren yayın- lar.. 'Gün'ler, 'gece'ler, 'hafta'lar, şenlik- ler, yarışmalar, ödülleri... Yani, şiir için toplumsal çalışmalar...

Ve kitap düşmanlığının kitap dostlu- ğuna dönüştürülmesi yolunda kararlı zorlu uğraş...

3.

Toplumcu - gerçekçi şiir için, ilk soru- yu yanıtlarken bazı ana ilkelerden söz et- tim. Bunları açmak, bireysel doğasal/ toplumsal, yerel/ulusal/evrensel, siyasal/ tarihsel/ekonomik (ve estetik) bireşim- lere giden ayrışmaları ortaya dökmek bir- çok yazıyı gerektirecek oylumlu çalış-

maları zorunlu kılar.

Toplumcu - gerçekçi şiir, yaşamsal ger- çeklikler kadar değişik boyutları olan bir şiirdir. Herbiri ayrı koşullarda (ya da özel koşullarda) birbiriyle birleşmiş maddeler- den oluşmuş bir alaşımır o: Doğa ve bi- lim yasalarına, ilkelerine uygundur ve ya- paylıktan uzaktır.

Kendi şiirime gelince: Başlangıçtaki dağınıklığı artık giderdiğimi, şiir işçili- ğine daha çok özen gösterdiğimi ve diya- lektik denen ölçütü kullanmada belli bir pratiğe ulaştığımı söyleyebilirim. Ne bir kimyager kadar formülcüyüm, ne bir aş- çının çorba yaparkenki kepçeyle ölçme ilkelliğindeyim... Dar ve kalıpcı bir top- lumculuktan da, gerçekçilikten de, (ilke- llerden ödün vermeyen bağlılığımı hep güvenerek ve çokyanlı düşünmeyi nes- nel tüm koşulları gözardı etmemenin te- meli sayarak), uzak durdum.

Şiiri ne sözcük bulmacasına, ne lâf sanatına çevirmek isterim!

Şiir de resim gibidir: Üç - beş santi- metreden baktığınızda resmi değil boyal- ları görürsünüz. Cehennem dibinden baktığınızda da çerçeveyi... Ben, bütünü ve ayrıntıları gözden kaçırmayacağım bir yerden bakıyorum şiire.

Toplumcu - gerçekçi şiir yolunda al- çakgönüllü bir erim. Ama bu uğurda sa- vaşmakta kararlı, ısrarlı ve inatçıyım.

4.

Haydi, baştaki benzetmeme dönelim: Bozkırda nasılsa kök atıp dal budak salmış bir ağacın hava ve yaşam koşul- larını değiştirmesi olanaksızdır. Ne ki, bir ağaç varlığının, ormanları anımsatan bir güzellikle orda olması, bozkır koşullarına başkaldırıp varlığını sürdürmesi çok bü- yük bir öncülüktür. Ama binlerce, onbin- lerce ağaç, onun yanında - yöresinde boy attığında artık bir bozkır değil, bir orman vardır kaşımızda...

İklimler bile değişir o zaman!...

NÖTRONU BULAN ADAMA MEKTUP

HÜSEYİN YURTTAŞ

— yaptığı bombayı inatla savunan
bilim adamına;
insanlık adına! —

1.

şimdi masallar avlıyor beni
ürkek bir çocuğum yine, korkular içinde
ezik, umutsuz bir halk çocuğu
devler dövüyor uykularımı

köprüsüyüm uzak doğulu kervanların
işte açılıyor kapıları düşlerimin
okunsun diyedir bir güvercinin ağzından
boşluklara salınan şu mektubum

ayazla aydınlanmış aymazlık gecelerinde
öter uzayın lânetli baykuşları
sırcaköşkler içinde şahlanır şahmaranlar
depremdir gülüşleri karanlığı besleyenlerin
ki varıp kesseler de yolunu
bir nokta gibi hiçliğimi bilerek
sonsuz doğru süzülür geçerim!

gözleri kurşun deliği nice yüz
bিরer gölge gibi geçmiştir deyip bu dünyadan
susup kalamam, şairim ben
ne kadar çelimsiz, ne kadar yalnız da olsam
sesimi katarım rüzgâra çiçek tozlarıyla
yaşamak tutkusunu gözlerinden okuduğum
gül yüzlü insanların adına

bilirim bildiririm, boynumun borcudur
namuslar cönküdür geçmişi halkların
ve gönüllerine güller döşeyen yalnızca umuttur onların
bulutlarını kinli kanlı göller büyütür
ölümün mihenk taşında sınanmıştır yürekleri
ne sözleri uçmuş, ne şarkıları bitmiştir
yinelerim, usanmam, yinelerim çağlara kalsın diye
hiçbir kıyımla tükenmemişlerdir!

2.

bundandır selâmsız sabahsız mektubuma girişim
bundandır senin adını bile anmak istemeyişim
ey halklara ölümler biçen adam
irkiliyor nötron sanrılarıyla dünya
gözleri hüzün çiçeklerine dönüşüyor çocukların

/bir an gökte o çelik kuş uçacak diyorlar
sonra ölüm bayrak açacak diyorlar
o an koca bir kent kefenlenecek
sessizce uzanıp öylece kalacak diyorlar

dallarda ötücüklele yaşamı kutsayan kuşlar
nice tufanla kökü kurumamış börtü böcek
ve yaşamı ve dünyayı sevgiyle bölüşecek
onca yaratık, onca insan

— ÖLECEK!

diyorlar/

bir duvarlar kalacak sana ve senin gibilere

— demek —

taştan tuğladan betondan
sevgisizlik anıtları gibi duran

şimdi görür gibiyim nötron yemiş bir kenti
issiz, dingin, iniltili... ölümlerle dolup taşmış
yani senin yüreğin kadar taşlaşmış
nefretin fosili gibi toprağın bağrında

3.

biliyorum, boşunadır bu mektubum
seninle ancak ölüm konuşulur çünkü
ve ölümce'den başka dil bilmezsin sen!

ben ki
bir tek karıncayı bile ezmeyen
ezik halkların ince çocuğu
seni bir solucan gibi
ezebilirim ayaklarımın altında
ya da geçirip parmaklarımı gırtlığına
seni, ama yalnızca seni
boğabilirim kendi ellerimle!

utanırım yine de insanlığımdan!...

EDEBİYATIMIZDA SEÇME HİKAYELER VE ASIM BEZİRCİ (x)

Yazınımızda, yapıtlarının çokluğu ile tanınan sanatçılara **velûd (doğurgan)** önadının verildiğini hepimiz biliriz. Bu tür sanatçılardan, araştırmacılar günümüzde de bildiğimiz, övündüğümüz örnekleri bulabiliyoruz. Doğal olarak velûd olma, yalnız yapıtlarının sayısal çokluğuna değil, yapıtlarının kalıcılığına, etkinliğine de bağlı olan bir durum!

Geçenlerde bir dostun evinde, Şemseddin Sami'nin 6 ciltlik, 5000 sayfayı bulan Kamûs-ul A'lâm adlı ansiklopedik sözlüğüne gözlerim takılmış, dalıp gitmişim... Böylesine bir yapıt nasıl yazıldı, hangi sıkıntılar, acıların, emeklerin ürünü? Sorular birbirini izledi... Dost Ş. Sami'nin çalışma odasına kapanıp nasıl çalıştığını anlatınca gülmüş, Kamûs-ul A'lâm'ı daha çok sevmişim...

Günümüzde bu tür yapıtların artık bir ekip ürünü olduğunu benimseyip geçerken yazınımızda, araştırı, inceleme, çeviri çalışmalarıyla 50'ye yakın yapıta imzasını atan Asım Bezirci gerçeğiyle karşılaşılıyor. Bir velûd ustasıyla, araştırmacıyla yazınımızı birlikte yaşıyoruz. Kitaplığında, Bezirci Usta'nın (usta ona en çok yakışan bir önadır) yapıtları yan yana duruyor. Çok Kapılı Oda'dan (1961) Edebiyatımızda Seçme Hikayeler'e (1981) dek uzanan inceleme ve araştırmanın özgünlüğünü içeren, çağdaş yazınımızın sorunlarına yönelen 30'u bulan yapıtıyla çözümleyici, bilimsel ve nesnel bir eleştiri anlayışının savunucusu, yürütücüsü; Varoluşçuluk, Yeni Roman, Edebiyat Üzerine Söyleşiler benzeri 15 yapıtın çevirmeni Bezirci Usta!..

Masamda, Refika Taner ile hazırladıkları Edebiyatımızda Seçme Hikayeler'i duruyor. Seçme Romanlar'ın bir tamamlama

yıcısı olarak oluşturulan bir seçki kimliğiyle deneme, şiir türlerinin de çıkartılacağı belirtilen, yazınımızın panoramasını çizmeyi amaçlayan bir çalışma dizisinin ikinci yapıtı. Nabizade Nazım'ın, yazınımızın ilk köy konulu uzun öyküsü **Karabibik** ile başlayıp Necati Güngör'ün **Sevgi Ekmektir** yapıtıyla -şimdilik- bitirilen, 77 öykücümüzün tanıtıldığı çalışma, öznel yargılardan kaçınarak yazarları kısaca tanıtip bir, öykü özetini, öykücümüzü değerlendiren eleştirmenlerin yargılarını ve kaynakçalarını veriyor. Seçilmiş Hikayeler'de bu düzenlemede görüşümüzce tek aksayan yön, öykü özetlerinin verilmesi oluyor. Seçme Romanlar'da özeti ne denli doğal karşılıyorsak, burada da özeti bulunmasını o denli yadırgıyoruz. Yazarlarının da düşündüğüne inandığımız bu uygulamada, etkileyici olma açısından her öykücüden bir öykünün verilmesi, tanıtımı ve yargıları daha tutarlı yapacaktı. Yapıtın oylumu ve basım olanağı uygulamada etkin olsa bile yapıtın yeni basımlarında bir örnek öykü bütünü'nün bulunması çalışmayı daha da tamamlayacaktır.

Öykücülüğümüz tanıtımda, araştırı ve incelemelerde yer almada, seçilen öykücülerin nesnel olma anlayışıyla yapıta alındıkları gözleniyor. Ancak, kendi dönemlerinin özellikleri içinde öne çıkan bir çok öykücümüzün, günümüz öykücülüğümüzü sürükleyen anlayışların yanında etkilerini yitirmiş olmalarını da göz önünde tutup, kimi öykücülerin gelecek basımlarda çıkartılabileceğini düşünüp 1970 sonrası öykücülüğümüzde Dönemeç, Çar pana ile tanınan Ümit Kaftancıoğlu'nun seçkide yer almayışını bir eksiklik olarak görüyorum.

çengel

Milliyet Sanat Dergisi, 1 Aralık 1981 tarihli sayısında çevremizdeki çirkinlikleri, çirkinleştirmeleri gündeme getiren inceleme yazılarına, fotoğraflara ve bir soruşturmaya yer verdi. Bu önemli konuya açıklık getirdi, en azından dikkatleri çekti.

Bir de şu 'Babiâli'nin çirkinliklerine el atan çıkısa...

DIZESİ KAÇA

Ece Ayhan'ın son şiir kitabı «Zambaklı Padişah» adını taşıyor. «Zambaklı Padişah» 48 sayfa, 80 Lira. İlginç bir yanı var bu kitabın: İçinde, yalnızca 81 dize bulunmakta çünkü. Yani, aşağı yukarı dizesi bir lira.

Desenize şiir fiyatları arttı.

Hadi hadi, şairler, yaşadınız yine...

DOKUNMADIK

Gösteri'nin Aralık/81 sayısında Can Yücel'in «Dokunmatik» adlı şiiri vardı. Şöyleydi: «Görmüyor musun/Su içiyorum /Şiir yazıyorum/Ne dokunuyorsun»

Sevgili Can Yücel Ağabeyimiz; vallahi billahi hiçbirimiz bugüne dek size dokunmadık. Bizleri suçlayamazsınız.

Aklımıza takılan ise şu: Su içtiğiniz kesin. Söyleyin tanrıaşkına, şiir yazdığınızdan emin misiniz?

NOBEL'İ VERENLER

Gösteri, Kasım/81 sayısında «Nobel'i Kimler Veriyor?» başlığı altında Nobel Ödülünü verenleri tanıttı bizlere. Tanıştığımızı memnun olduk. Ve başlık olarak kullanılan sorunun yanıtını bulduk:

— Nobel'i alamayacak olanlar...

«DESTUR BRE!»

Attilâ İhan, «Bâki'ye Gazel» inde (Sanat Olayı, Kasım 81) «Ne şair kalmış ülkede ne şiir» diyor.

Kendini yadsımak, buna derler işte!...

HAZRET-İ NACİ'YE DAİR

Fethi Naci, dünya için de, Türkiye için de -roman açısından- tek bir ölçüt kullanılması gerektiğini vurguluyor. Doğrudur. Diyelim ki Fethi Naci «Dünyada Roman ve Toplumsal Değişme» diye bir kitap yazdı, yazabildi... Dünyada kendisine kaç kişi kulak asar? Kitabını kaç kişi okur dersiniz?

Eleştirmek ne kolay!...

Edebiyatımızda Seçme Hikayeler, öykücülüğümüzün tanıtımının ötesinde yazınımızın tanıtımında yazın öğretmenlerinin, öğrencilerin bir başvuru yapıtı olarak öne çıkarken, öykücülüğümüz üstüne yapılacak çalışmalarda da sonunda yer alan geniş kaynakçasıyla büyük bir boşluğu dolduruyor.

Refika Taner ile birlikte bu özgün çalışmayı bizlere sunan Bezirci Usta'ya yazınımızın ödeyeceği borçları çoğalıyor. Çünkü yazınımızın bu büyük emekçisi,

bütün varlığı ile yazınımıza katkıda bulunmaya devam ediyor.

Seçme Hikayeler'i bütün okurlarımıza temel bir başvuru yapıtı olması nedeniyle öneriyor, onları Bezirci Usta'yı daha iyi tanımaya çağırıyorum...

Efdal Sevinçli

(* Edebiyatımızda Seçme Hikayeler, Refika Taner, Asım Bezirci, Gözlem Yayınları, İstanbul, 1981, 319 sf., 200 lira..

DÖNEMEÇ
ALİ RIZA ERTAN ÖZEL SAYISI

64 Sayfa, 50 Lira

DÖNEMEÇ
70'Lİ YILLARIN ŞİİRİ VE OZANLARI
ÖZEL SAYISI

80 Sayfa, 75 Lira

DÖNEMEÇ
ŞİİRİMİZDE ULUSAL KURTULUŞ SAVAŞI
ÖZEL SAYISI

80 Sayfa, 100 Lira

D Ö N E M E Ç
ŞİİR KİTAPLARI DİZİSİ

1 — UZUNÇALAR / Hüseyin YURTTAŞ	75 Lira
2 — GÜL DEVRİMİ / Ayhan CAN	75 Lira
3 — AĞAÇLAR KASIM OLDU / Şahin CANDIR	60 Lira

D Ö N E M E Ç
ÇOCUK KİTAPLARI DİZİSİ

1 — ÇİZMELİ OSMAN / Muzaffer İZGÜ	60 Lira
2 — ASTRONOT ÇEKİRGE / Hüseyin YURTTAŞ	60 Lira
3 — ALTIN BİLEZİK / Memet TÜRKKAN	60 Lira
4 — SİSKA BALIKÇI / Hidayet KARAKUŞ	60 Lira
5 — KOCA TÜLÜ / Samim KOCAGÖZ	60 Lira
6 — RESSAMIN BILDIRCINLARI / Hasan HÜSEYİN	60 Lira

YAYINLARIMIZ DÖNEMEÇ OKURLARINA TOPLU VE PEŞİN İSTEKLERDE % 25 İNDİRİMLİDİR. TEK İSTEKLERDE EDERİ KADAR POSTA PULU GÖNDERİLMELİDİR. DERGİMİZ DÖNEMEÇ'İ EN KOLAY ABONE OLARAK EDİNEBİLİRSİNİZ